

De Mote (Brugge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016H128

September- November 2016

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
.....	8
1.1.2 Juridische context	8
1.1.3 Onderzoekskader	8
1.1.4 Ruimtelijke situering	9
1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.1.6 Archeologisch potentieel	11
1.1.6.1 <i>Methode</i>	11
1.1.6.2 <i>Fysisch geografische situatie</i>	11
1.1.6.3 <i>Bekende archeologische vindplaatsen</i>	11
1.1.6.4 <i>Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader</i>	11
1.1.6.5 <i>Verstoringshistoriek</i>	12
1.2 Assessmentrapport	13
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	13
1.2.1.1 <i>Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)</i>	14
1.2.1.2 <i>Geologie</i>	15
1.2.1.2.1 Tertiair	15
1.2.1.2.2 Quartair	16
1.2.1.3 <i>Bodem</i>	17
1.2.1.3.1 Bodemtypes	17
1.2.1.3.2 Bodemerosie	18
1.2.1.4 <i>Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop</i>	19
1.2.1.5 <i>Hydrografie</i>	21
1.2.2 Gekende archeologische waarden	22
1.2.2.1 <i>Historisch en cartografisch onderzoek</i>	22
1.2.2.1.1 Historische achtergrond	22
1.2.2.1.2 Historische kaarten	22
1.2.2.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	30
1.2.2.2 <i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	34
1.2.2.3 <i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	36
1.3 Conclusie en syntheseplan	37
1.3.1 Samenvatting t.a.v. gespecialiseerd publiek	38

1.3.2	Samenvatting tav niet gespecialiseerd publiek	39
Deel 3:	Bibliografie.....	40

FIGURENLIJST (2016H128)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: projectgebied en mogelijk verstoorde zone weergegeven op de orthofoto.....	8
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).	9
Figuur 5: overzicht van de geplande werken.	10
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	14
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	15
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	16
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).	17
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).	18
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	19
Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	21
Figuur 14: Projectgebied bij benadering weergegeven op de van Deventer-kaart, ca. 1560 (Kaartenhuis Brugge)	22
Figuur 15: Kaart van Marcus Gerards, 1562 (Kaartenhuis Brugge)	23
Figuur 16: Kaart van Sanderus en Hondius (Kaartenhuis Brugge).....	23
Figuur 17: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van Jan Lobbrecht, 1690 (Kaartenhuis Brugge)	24
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	25
Figuur 19: Projectie van de Ferrariskaart op de Atlas der Buurtwegen ter duiding van de afwijking, het tracé van de Maalse Steenweg op de Ferrariskaart aangeduid in paars en op de Atlas der Buurtwegen in oranje. (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van C. Janssens, 1777 (Kaartenhuis Brugge)	27
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	28
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	29
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	30
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	31

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2012 (Bron: Geopunt)	32
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2013 (Bron: Geopunt)	33
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)	33
Figuur 30: overzicht van de CAI op de topografische kaart (bron: Geopunt).....	34
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.o.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)	36
Figuur 32: syntheseplan.	38

TABELLENLIJST (2016H128)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	13
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	29
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	34

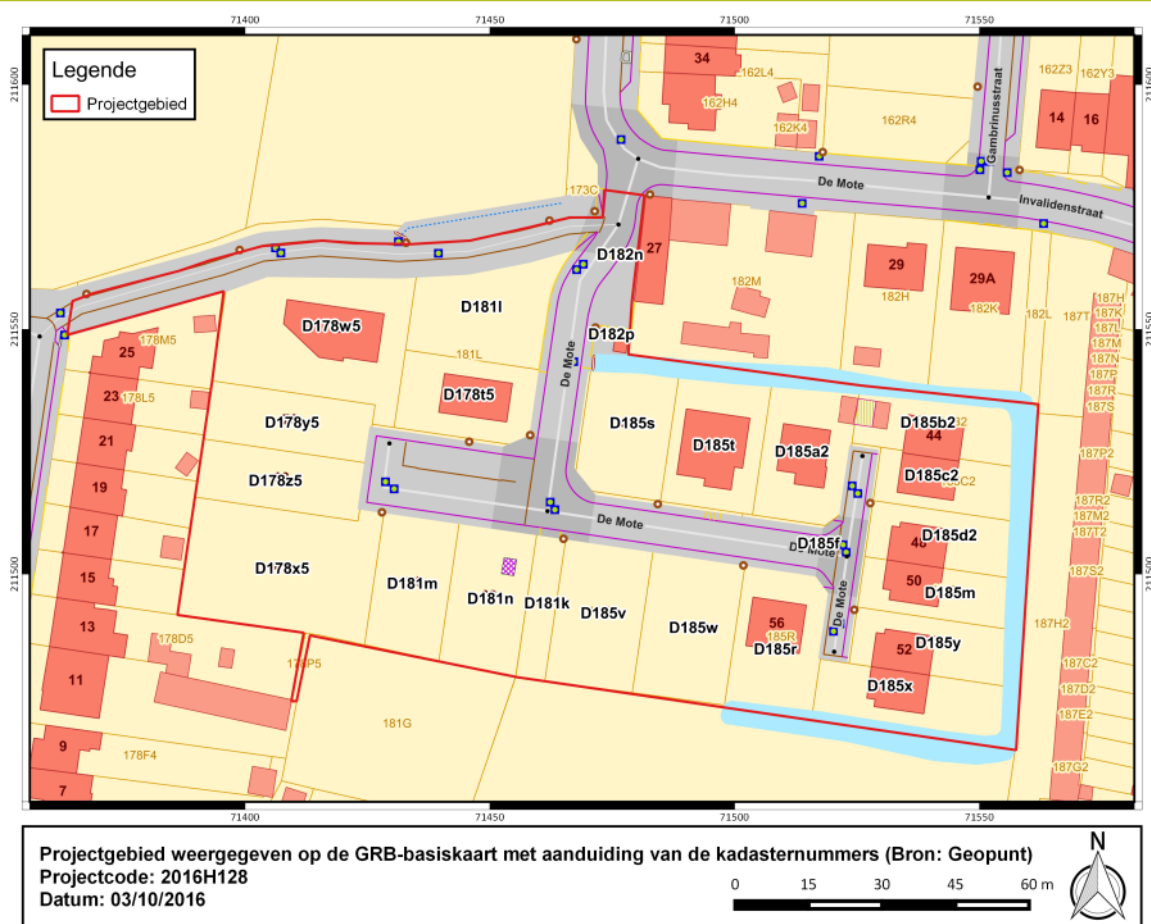
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

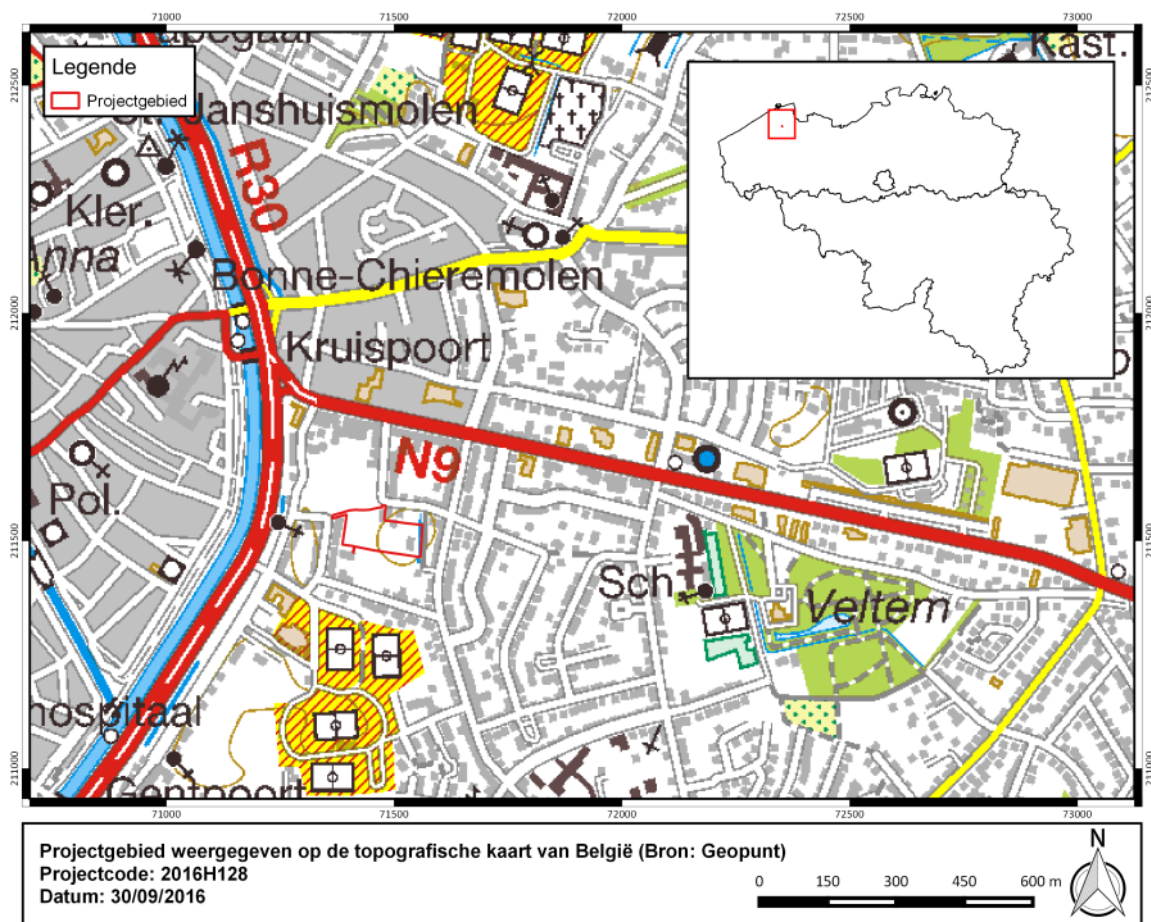
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

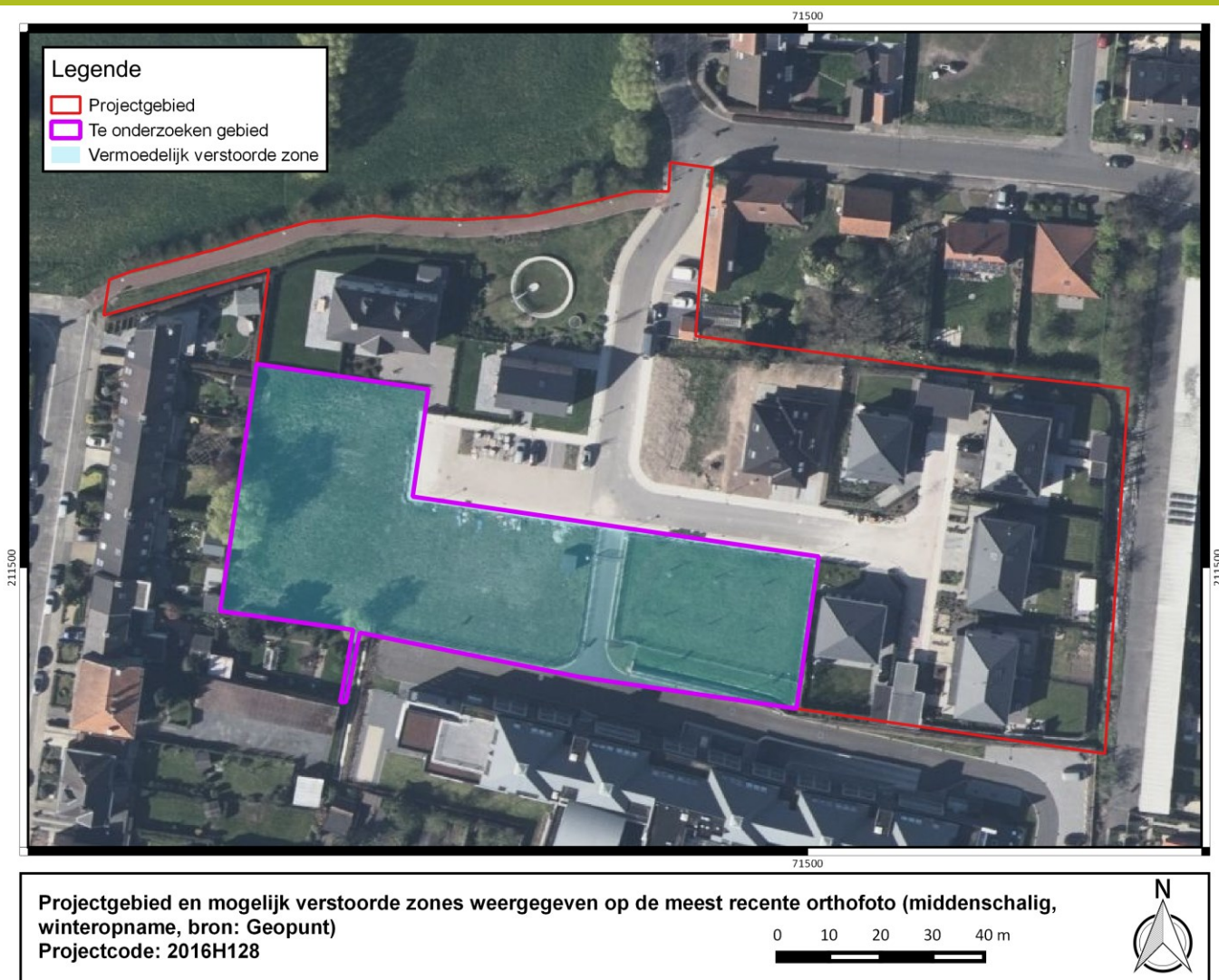
a) Projectcode	2016H128	
b) Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	/	
c) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Brugge
	Deelgemeente	Sint-Kruis
	Postcode	8310
	Adres	Beaupréstraat, De Mote, Invalidenstraat en bijhorende wegenis. Gemeente / afdeling: Sint-Kruis Brugge
	Toponiem	De Mote
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 71353 Y _{min} = 211445 X _{max} = 71578 Y _{max} = 211602
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Brugge 19AF/Deel Sint Kruis 1/Sectie D, nr's: 178w5, 178y5, 178z5, 178x5, 181m, 181n, 181k, 185v, 185w, 185r, 185x, 185y, 185m, 185d2, 185c2, 185b2, 185f, 185a2, 185t, 185s, 182p, 182n, 181l, 178t5; Figuur 1	
f) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
g) De begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	September- November 2016	
h) De relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed die van toepassing zijn op het onderzochte gebied, de eventuele archeologische site en het onderzoek zelf	Bureauonderzoek	
i) Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones	Figuur 3	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

Figuur 3: projectgebied en mogelijk verstoorde zone weergegeven op de orthofoto.

1.1.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in een gebied bestemd als woonzone. Het projectgebied bevindt zich bovendien noch in een archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3976m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.1.3 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een verkavelingswijziging. Het projectgebied wordt in deze studie Sint-Kruis-Brugge De Mote genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Sint-Kruis-Brugge De Mote. Finaal formuleert het archeologisch

vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Er werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen het projectgebied.

1.1.4 Ruimtelijke situering

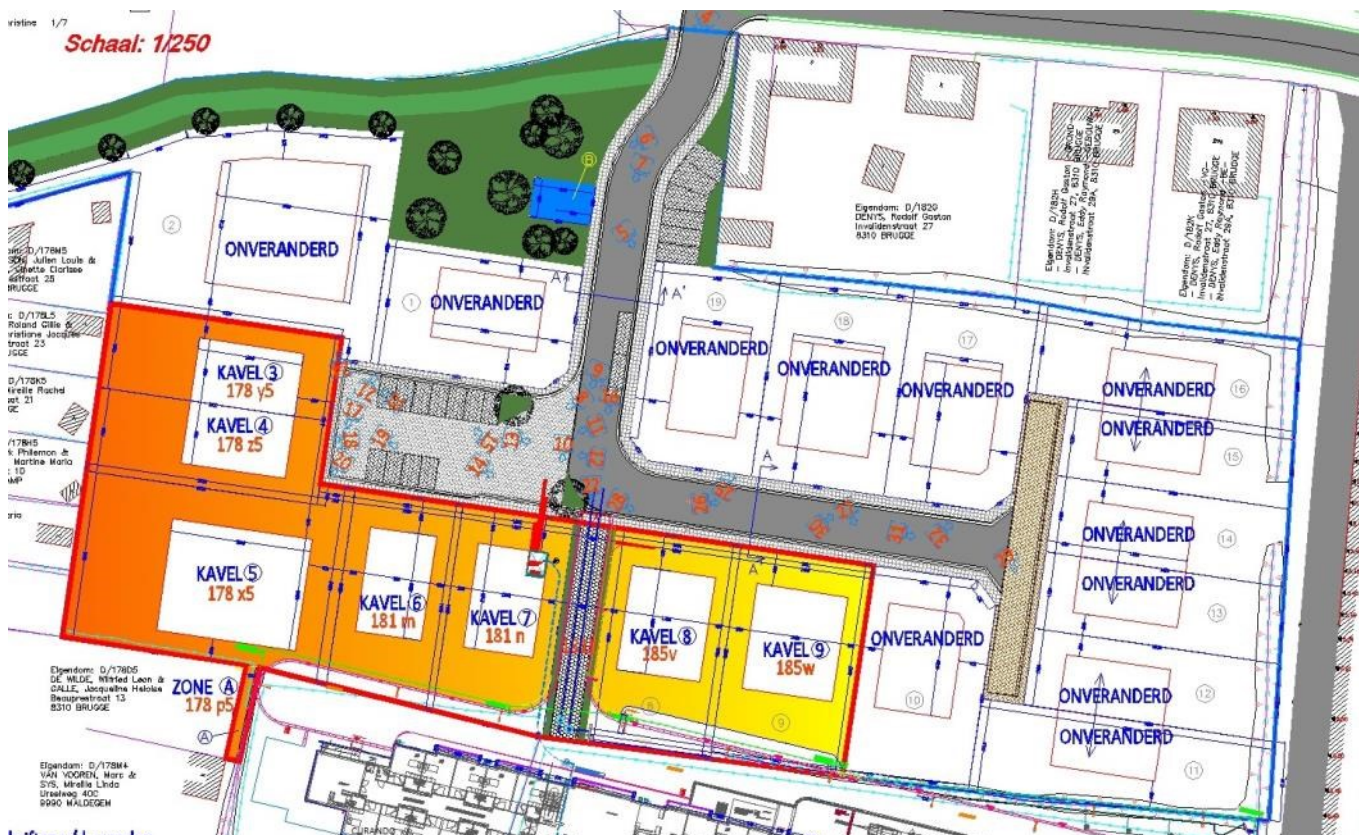
Het projectgebied is gelegen in Sint-Kruis, een deelgemeente van Brugge, in de provincie West-Vlaanderen. Sint-Kruis ligt ten oosten van de historische binnenstad van Brugge. Het onderzoeksterrein ligt in 'De Mote', ten zuiden van de Invalidenstraat en ten westen van de Assebroeklaan. De R30 loopt ca. 200 meter ten westen van de locatie en de Maalse Steenweg ca. 150 meter ten noorden. Ongeveer 1 km ten noordoosten van het onderzoeksterrein ligt de dorpskern van Sint-Kruis.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).

1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Het betreft een wijziging van bestemming van gekoppelde ééngezinswoningen naar ook bejaardenwoningen en verzorgingstehuizen voor bejaardenzorg en bejaardenopvang. Uitgravingsdieptes nog niet gekend (vermoedelijk wordt er niet gewerkt met een kelder waardoor de uitgraafdiepte beperkt wordt tot vermoedelijk 1.20 m diep (fundering op staal met vordrand en een algemene funderingsplaat)). Zie bijlage voor de plannen van de geplande werkzaamheden.

Figuur 5: overzicht van de geplande werken.

1.1.6 Archeologisch potentieel

1.1.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.1.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed. Het projectgebied Sint-Kruis-Brugge De Mote wordt gekenmerkt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom heeft het bureauonderzoek als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.1.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.1.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

Kaart	Jaartal
Van Deventerkaart	1560
Gerards	1562
Sanderus	1641
Jan Lobbrecht	1690
Kaart van Ferraris	1771-1777
C. Janssens	1777
Atlas der Buurtwegen	1843-1845
Popp Kadasterkaarten	1842-1879

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.1.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

Raakvlak werd tevens geconsulteerd voor advies.

1.2 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

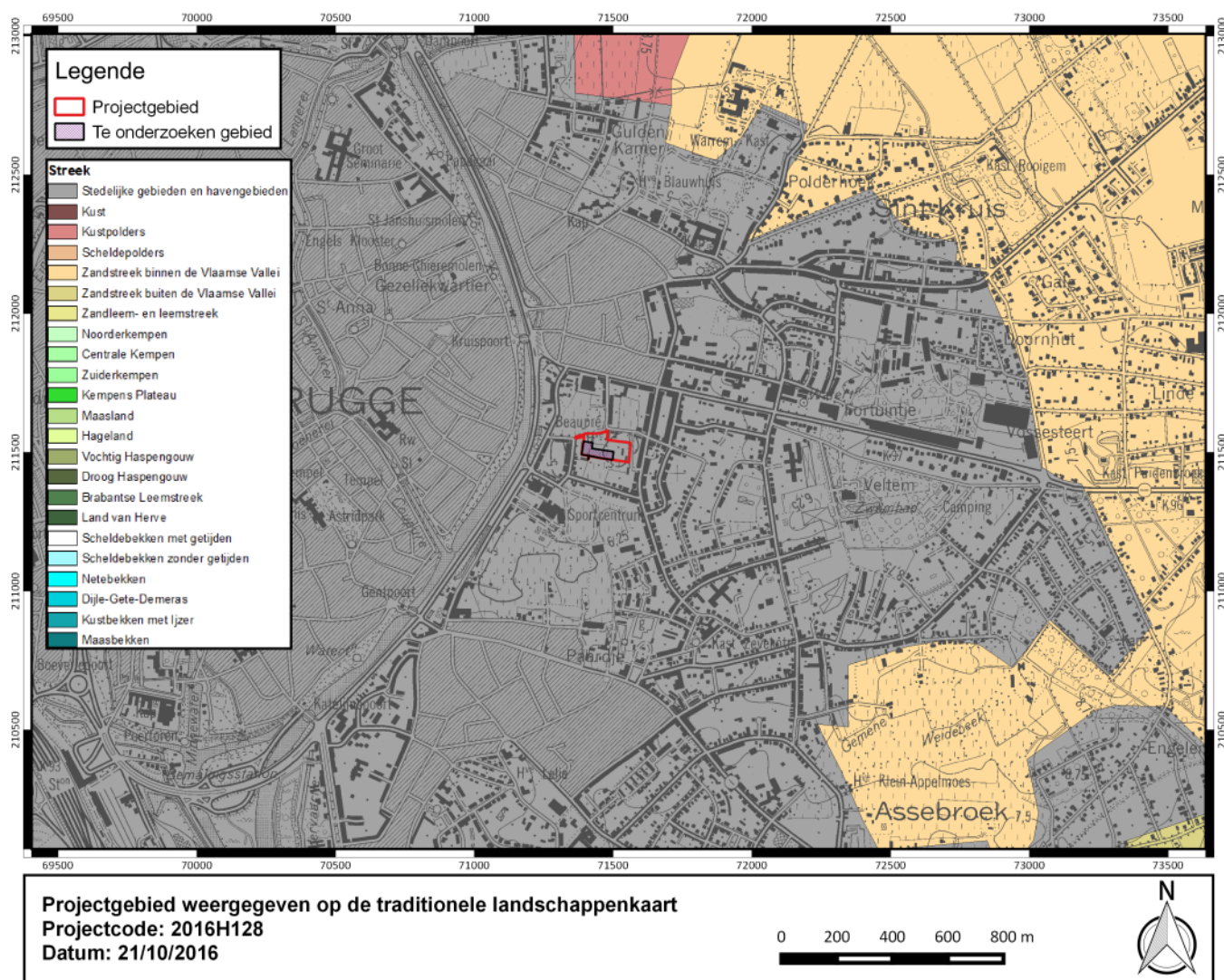
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden
Tertiair	Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge), Lid van Beernem (Formatie van Aalter)
Quartair	Type 13: Getijdenafzettingen/fluviatiele afzettingen/eolische afzetting
Bodemtypes	ZbG, ZcG, SdG
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 5,4 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse Polders (Damse Polder – Sint-Trudoledeken) Kanalen: Zuidervaartje, Kanaal van Gent naar Oostende, Binnenarm Kanaal van Gent-Oostende

1.2.1.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied bevindt zich in stedelijk gebied. Het ligt tussen de kustpolders en de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

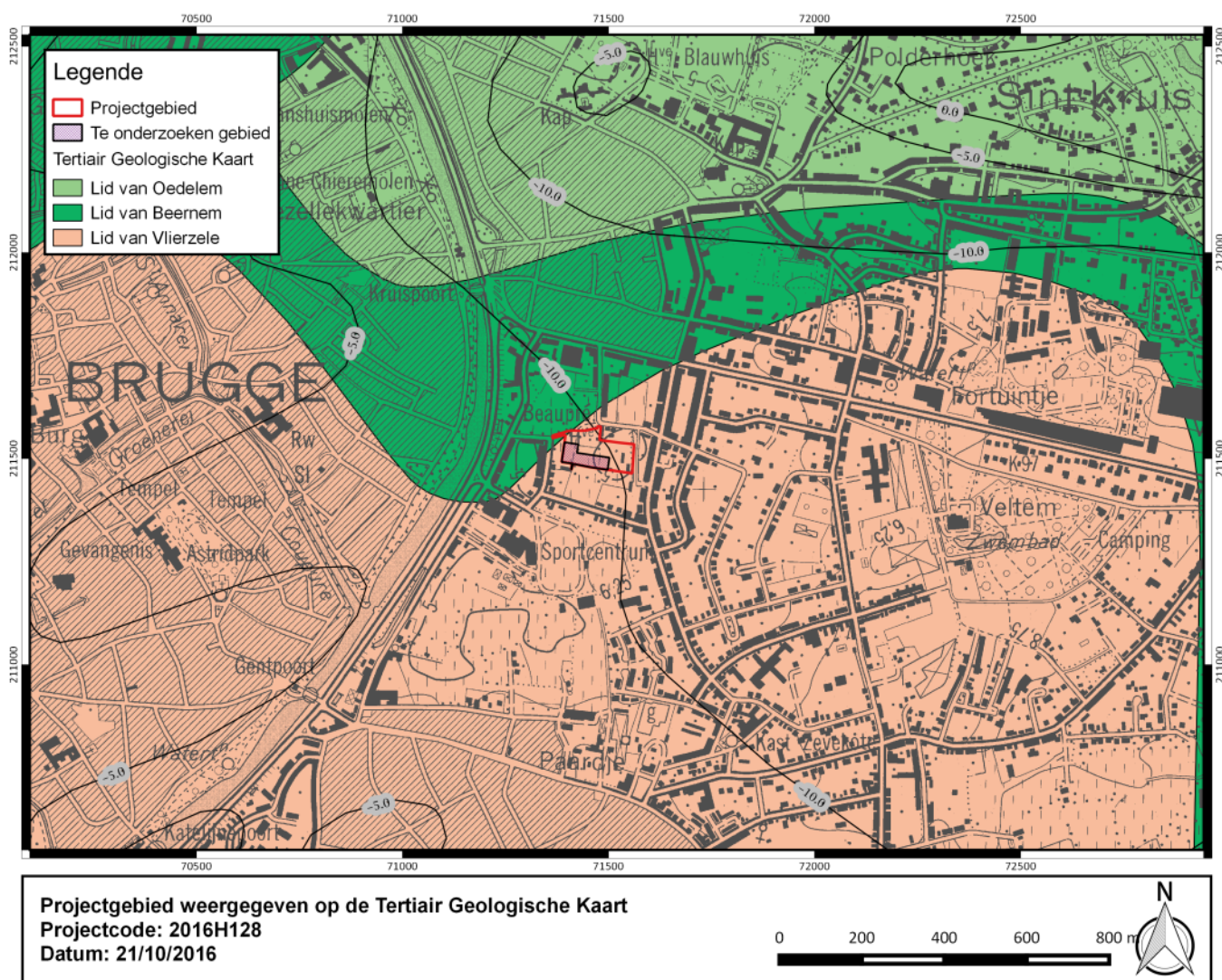
1.2.1.2 Geologie

1.2.1.2.1 Tertiair

Het projectgebied bevindt zich in het Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge) en het Lid van Beernem (Formatie van Aalter). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiïge, siltige en zandige mariene sedimenten. De Formatie van Aalter bestaat hoofdzakelijk uit ondiep-mariene of kustnabije zandige sedimenten.

Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand met kleilenzen en plaatselijk dunne zandsteenbankjes. Het is glauconiet- en glimmerhoudend. Naar boven toe gaat het over in een fijn zand. Deze laag is horizontaal gelamineerd of homogeen door bioturbatie (voorkomen van tubulaties). Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee.¹

Het Lid van Beernem bestaat uit een licht-glauconiet- en glimmerhoudend fijn kleiig zand met fijnzandige kleibandjes en zeer veel dunne zandsteenbankjes (veldsteen). Deze eenheid werd afgezet onder lagunaire of wadden-omstandigheden.

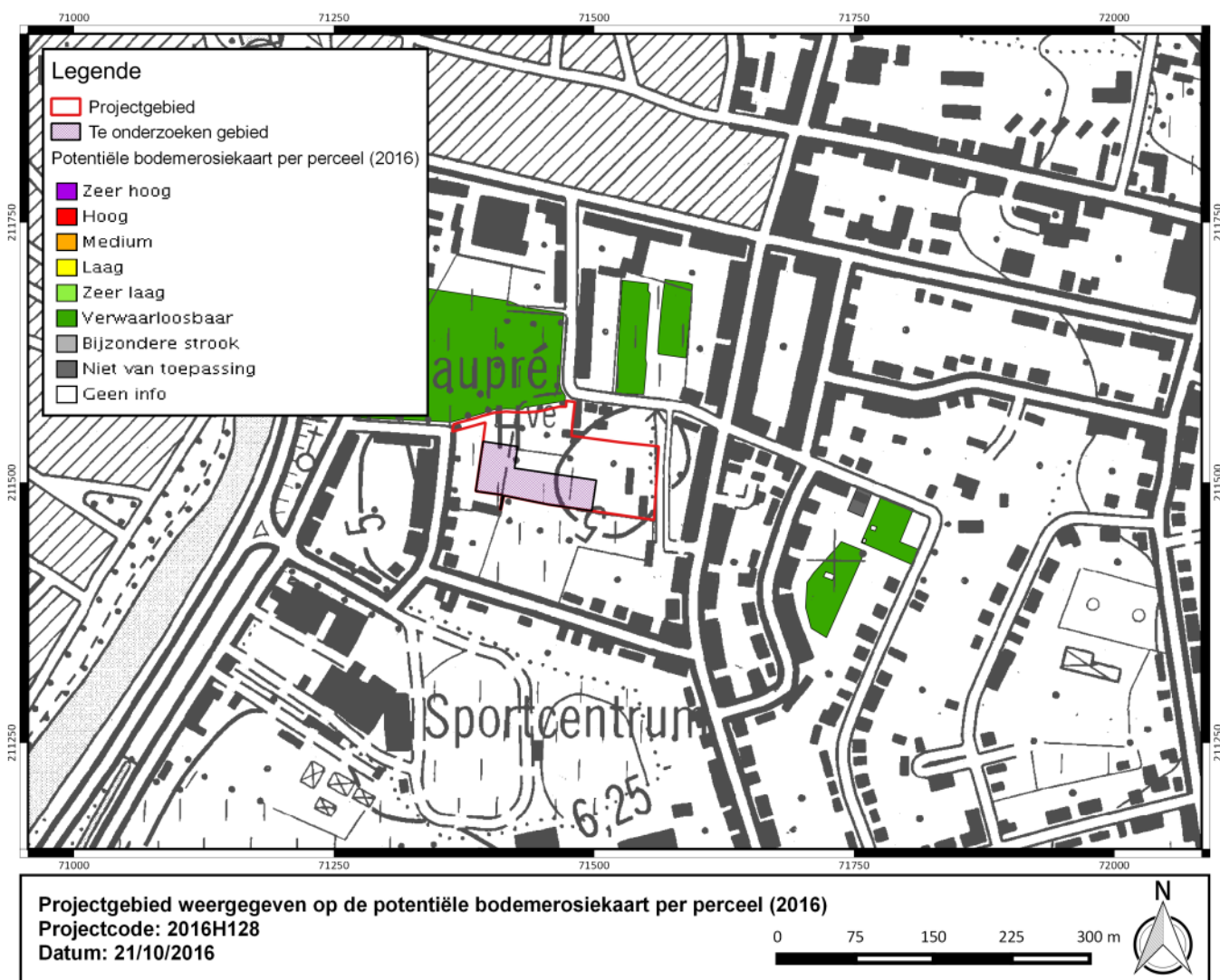

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

¹ Jacobs, et al., 1993.

1.2.1.3.2 Bodemerosie

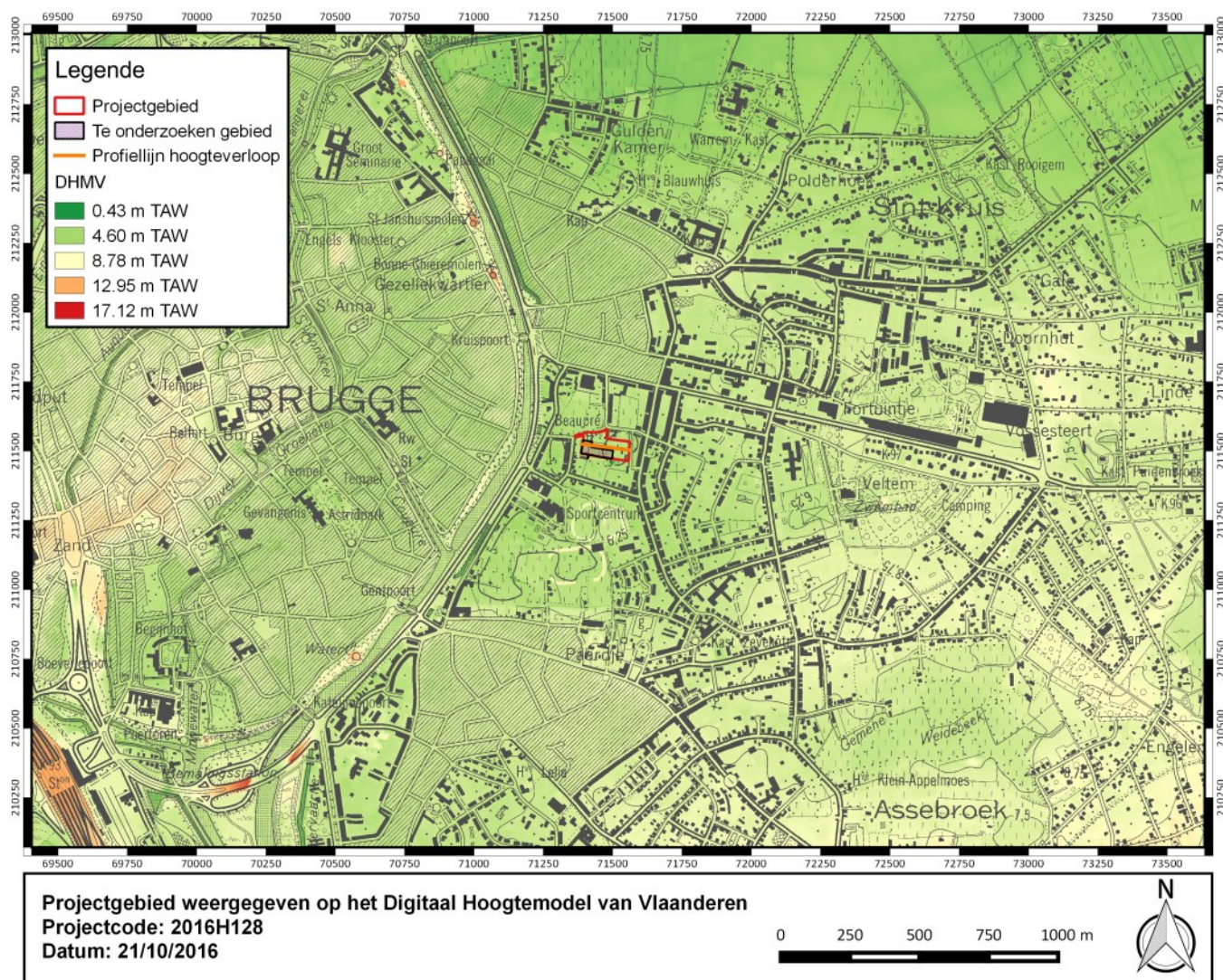
De potentiële bodemerosie is verwaarloosbaar nabij en in het projectgebied. Dit komt door het vlakke reliëf van de kustpolders en de sterke verstedelijking.

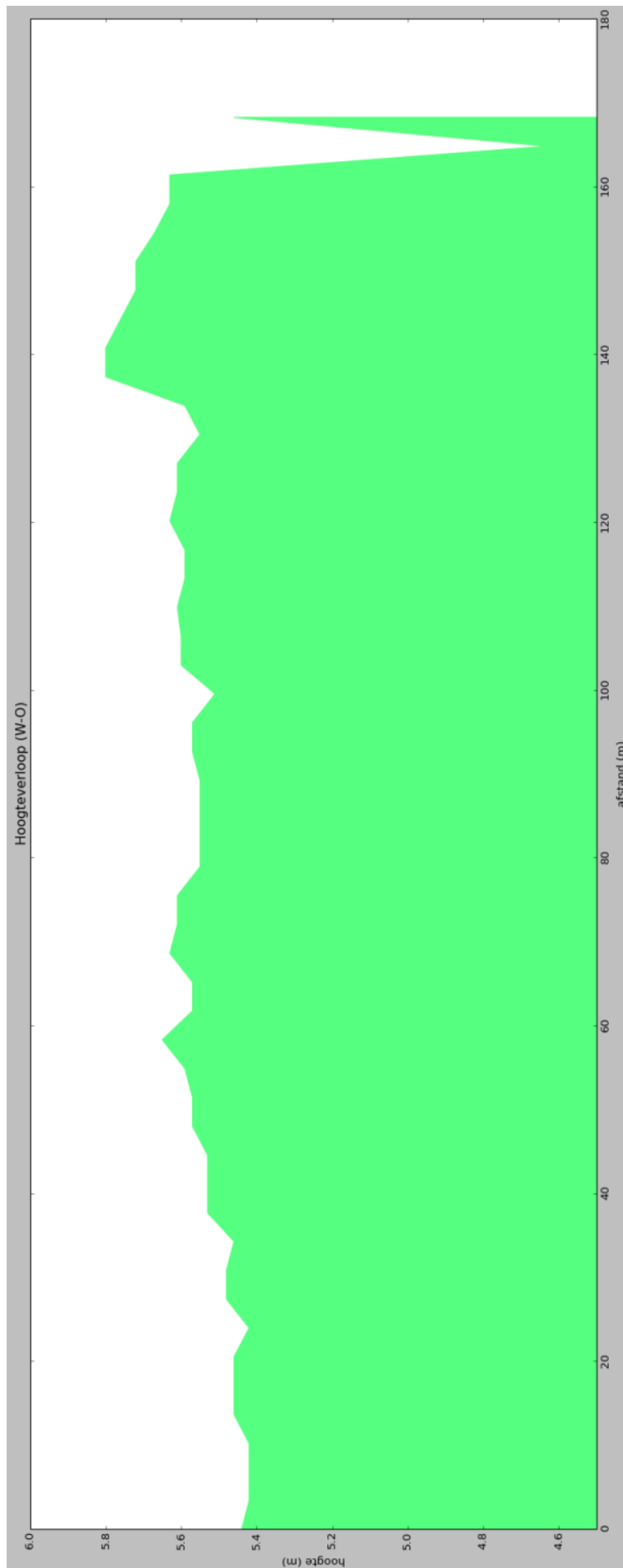
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).

1.2.1.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied ligt op een gemiddelde hoogte van ca. 5,4 m TAW. Het kent nauwelijks een hoogteverschil en dat is in lijn met het reliëf aanwezig rondom het projectgebied. Het ligt namelijk net tussen de kustpolders en de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. De gemiddelde hoogte van de polders bedraagt ca. 4 m TAW met een vlak reliëf en dat is in gelijklopende lijn met de hoogte van het projectgebied.

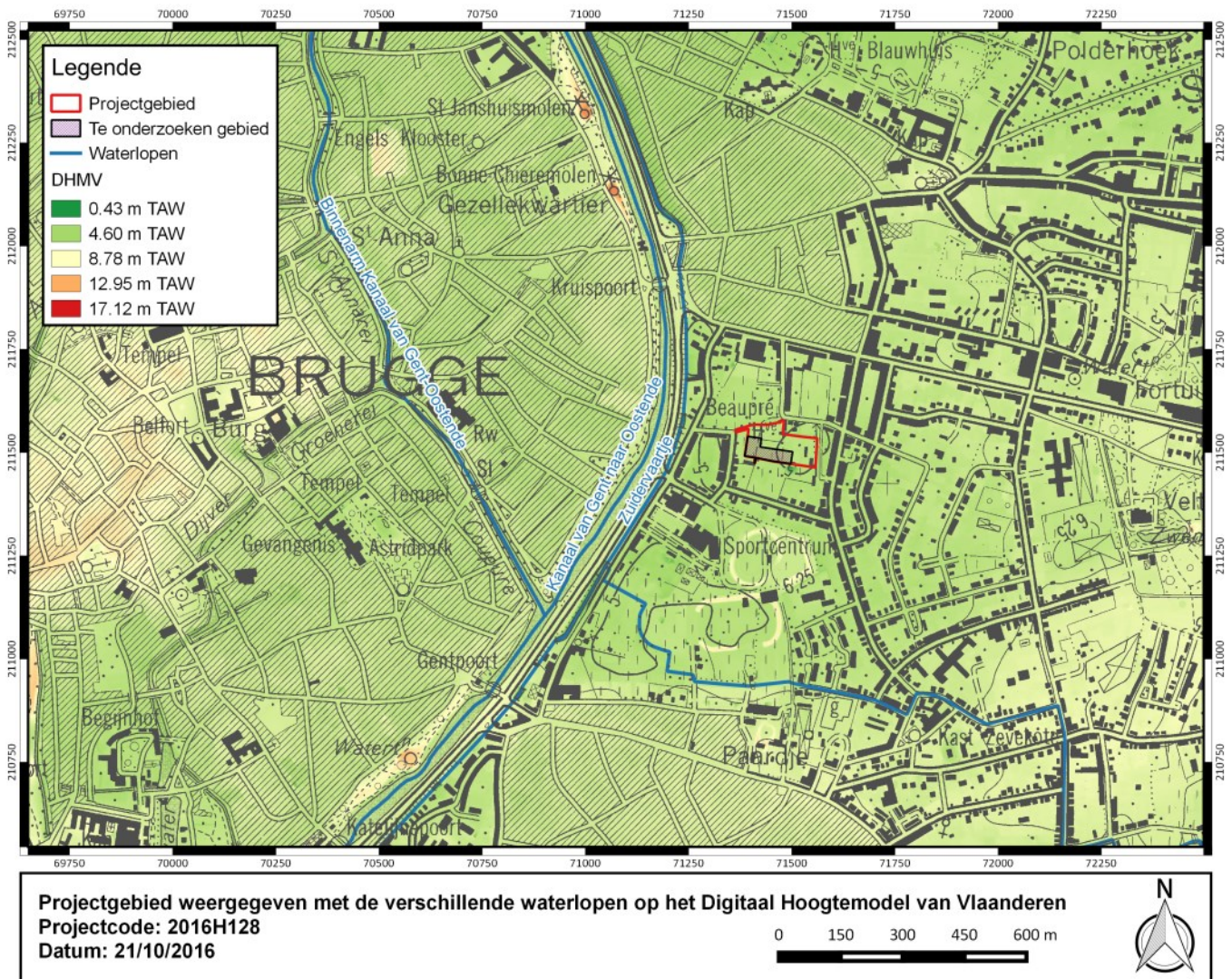
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.1.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Bekken van de Brugse Polders (deelbekken Damse Polder- Sint-Trudoledeken). Aan de westzijde van het projectgebied lopen er 3 kanalen: het Zuidervaartje, het Kanaal van Gent naar Oostende en de Binnenarm Kanaal van Gent-Oostende. Ten zuiden van het projectgebied stroomt een naamloze beek.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.2 Gekende archeologische waarden

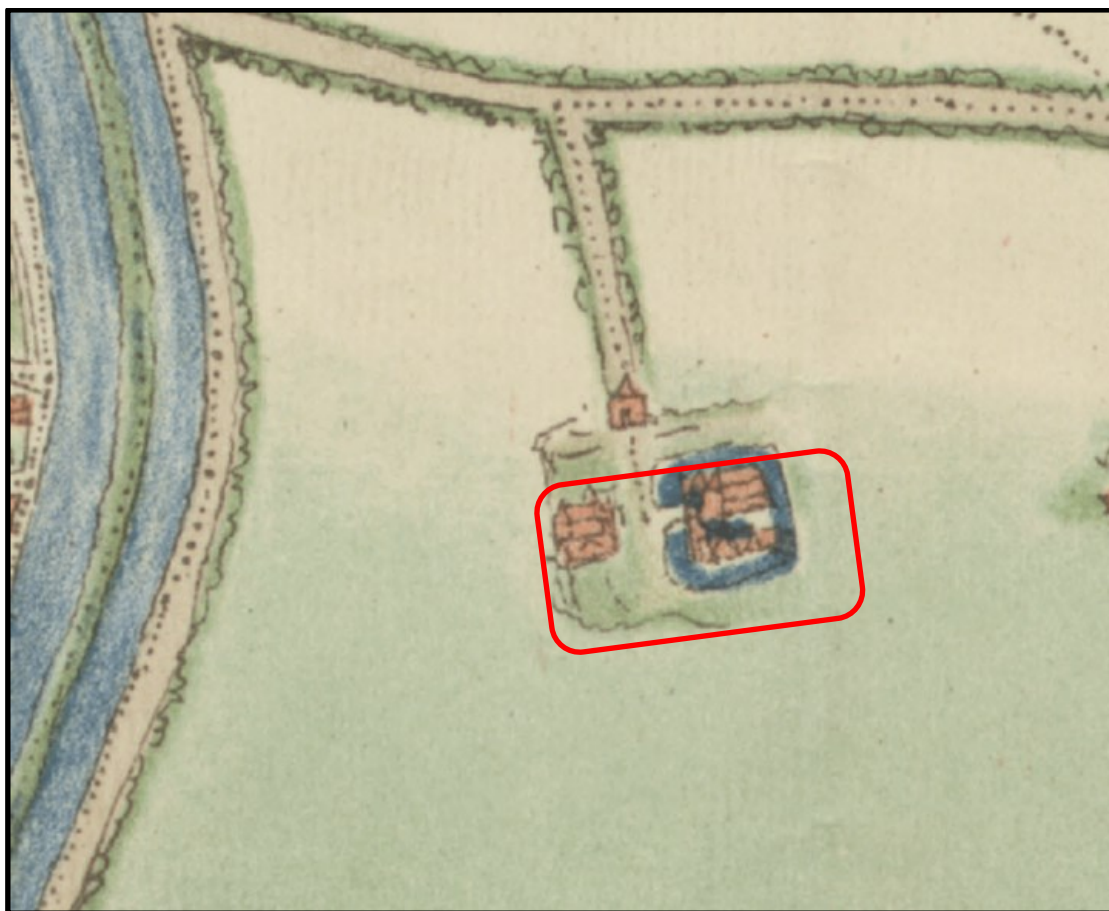
1.2.2.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.2.2.1.1 Historische achtergrond

Vondsten in het Rijkveldebos en het Veltembos wijzen op eventuele bewoning in de hoger gelegen zandstreek tijdens de prehistorie. Uit de Romeinse periode dateren het tracé van de Aardburgseweg en de Moerkerkse Steenweg. Er is een hypothese dat ook de Antwerpse heerweg teruggaat tot de Romeinse tijd. Sint-Kruis maakt tijdens de vroege middeleeuwen deel uit van het koninklijk domein Sijsele dat samen met Weinebrugge en Snellegem de Pagus Flandrensis vormde. De toponiemen Rooigem, Veltem en Warrem wijzen op Frankische vestigingen.

De eerste betrouwbare en schriftelijke vermelding van Sint-Kruis dateert van 1089. De aanleg van de tweede stadsomwalling snijdt de parochie in twee: een gedeelte intra muros en een gedeelte extra muros. Het grondgebied viel onder het rechtsgebied van vijf verschillende heerlijkheden: het Proosse, het Kanunnikse, het Sijseelse, Male en Vive. In de Watering van de Broek ontstaan na de inpoldering van het kustgebied enkele grote boerderijen en pachthoven. Vaak zijn deze omwalde hofsteden eigendom van Brugse poorters met naast het neerhof een opperhof als buitenverblijf. In de drogere zandstreek ligt o.a. het leengoed 'Beaupré' dat teruggaat tot de 14de eeuw.²

1.2.2.1.2 Historische kaarten

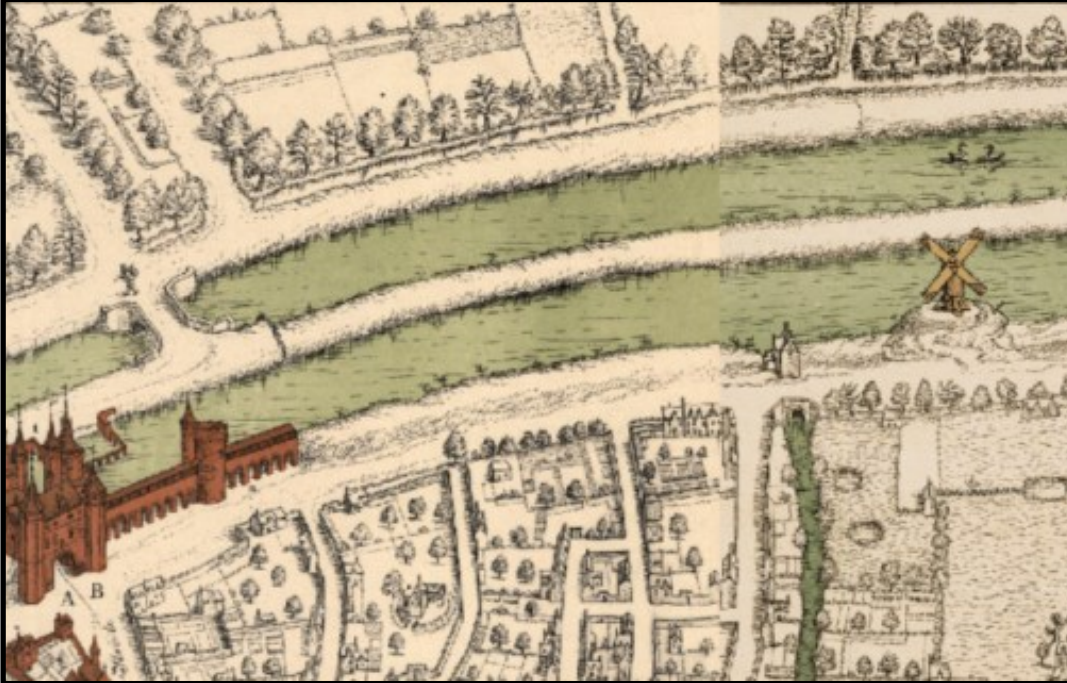

Figuur 14: Projectgebied bij benadering weergegeven op de van Deventer-kaart, ca. 1560 (Kaartenhuis Brugge)

Op de van Deventerkaart is de historische hoeve 'De Mote' reeds zichtbaar. De Mote maakt deel uit van het leengoed *Beaupré*, dat reeds in 14de-eeuwse documenten vermeld wordt. Letterlijk betekent de

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Sint-Kruis, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121983> (geraadpleegd op 24 oktober 2016).

naam 'Beaupré' mooie kleine weide. Het is een opper- en neerhof met dubbele omwalling. Ten noorden situeert zich reeds het tracé van de Maalse Steenweg. Deze weg verlaat de stad Brugge via de Kruispoort. De weg is een belangrijke verkeersadder van Sint-Kruis en verbond de stad Brugge met het grafelijke kasteel van Male. De weg volgt nabij het onderzoeksgebied het oorspronkelijke tracé van de Antwerpse Heirweg. Een precieze datering van deze Heirweg is niet mogelijk. Binnen het projectgebied is duidelijk bebouwing. zichtbaar. De bebouwing doet allicht dienst als omwalde hoeve

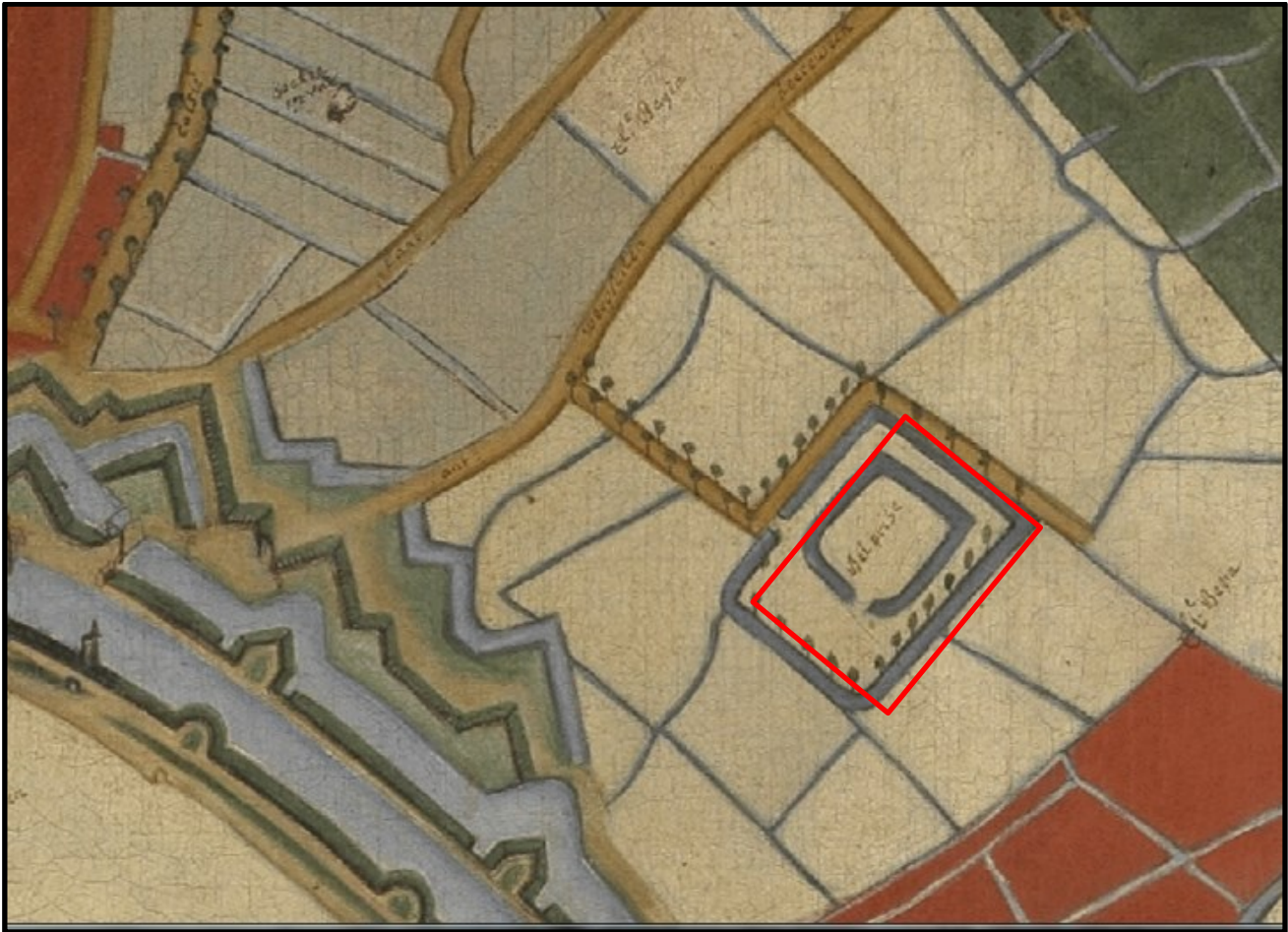
Figuur 15: Kaart van Marcus Gerards, 1562 (Kaartenhuis Brugge)

Figuur 16: Kaart van Sanderus en Hondius (Kaartenhuis Brugge)

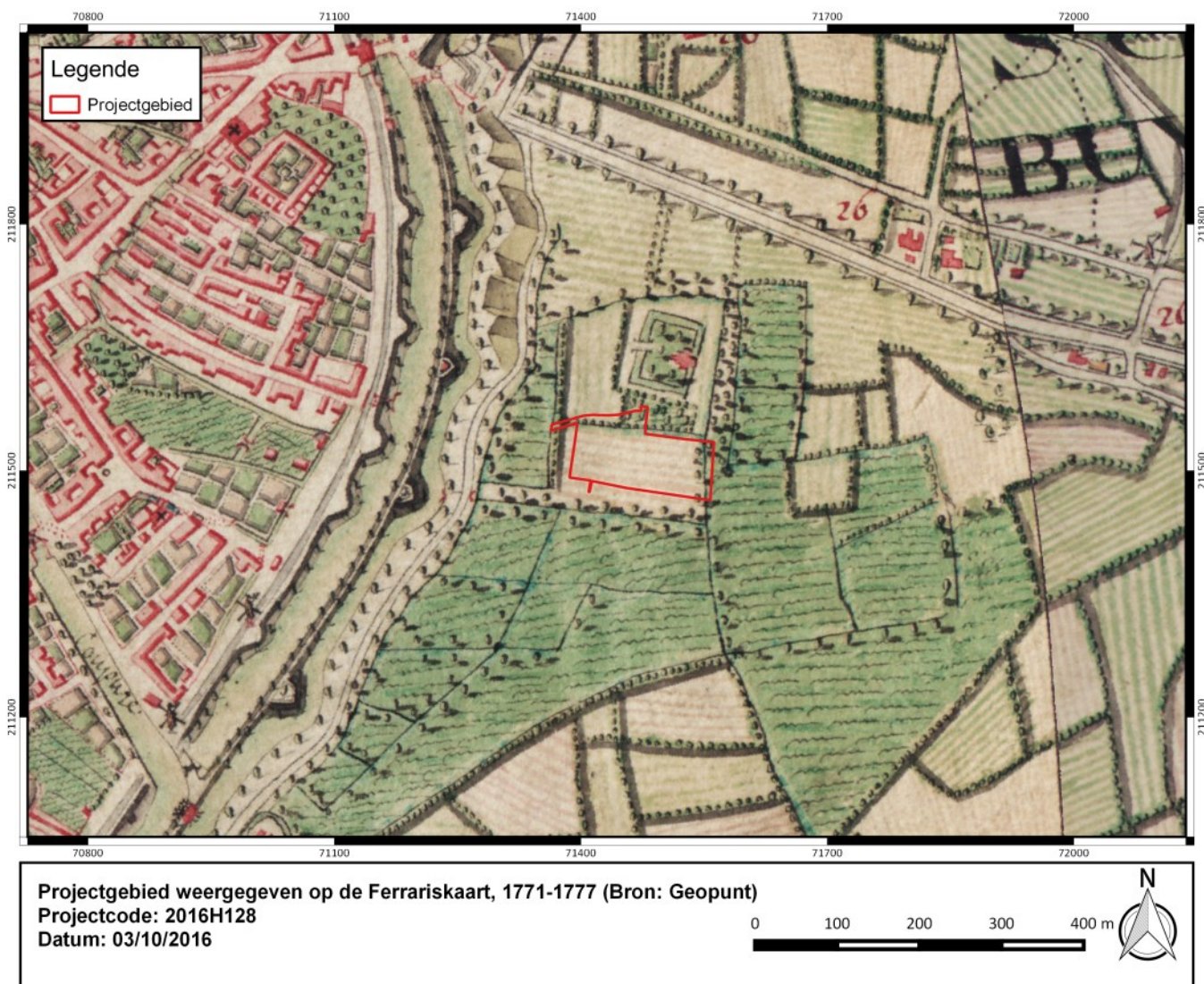
De hoeve en de verbindingsweg naar de hoeve is op zowel de kaart van Gerards als op de Sanderus-kaart niet zichtbaar. Opvallend is de aanwezigheid van een weg op de Sanderuskaart ten zuiden van de

Maalse Steenweg die niet op de Van Deventerkaart staat aangeduid. Deze weg kan mogelijk een verbindingsweg naar de hoeve zijn. De huidige Maalse Steenweg staat op beide kaarten afgebeeld.

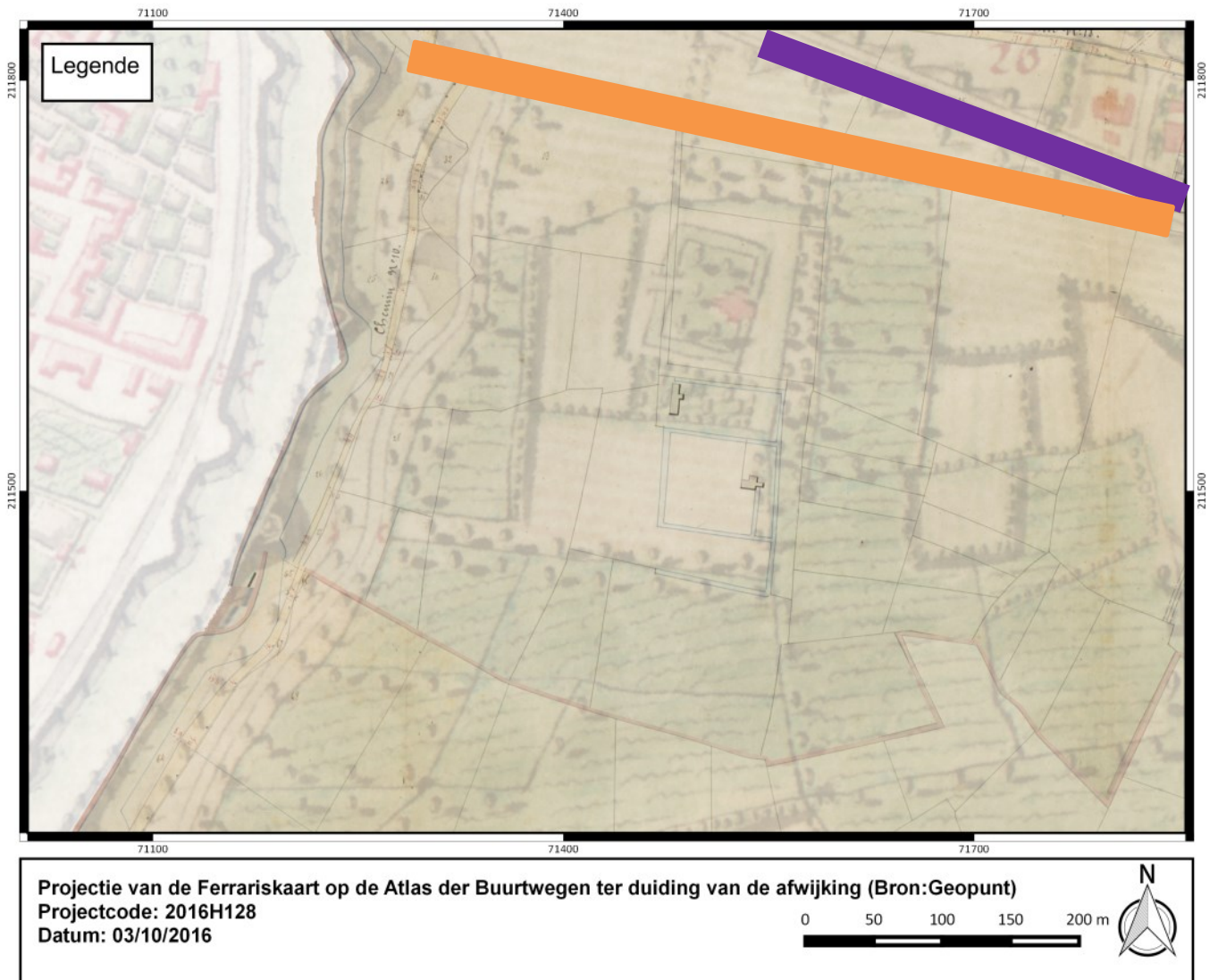
Figuur 17: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van Jan Lobbrecht, 1690 (Kaartenhuis Brugge)

De weg, die op de Sanderuskaart ten zuiden van de Maalse Steenweg is aangeduid, is niet langer zichtbaar. De Maalse Steenweg wordt op de kaart van Lobbrecht benoemd als Antwerpschen Heerweg. Dit is een bevestiging van het historische karakter van deze weg. Een weg, die door bomen is omgeven, vormt een verbinding tussen de Antwerpse Heerweg en het leengoed Beaupré. Dit leengoed wordt op de kaart van Lobbrecht benoemd met de benaming *'Belprise'*. De verbindingsweg is de huidige Ten Mote-straat en staat ook op de van Deventer-kaart afgebeeld. Het tracé van de Invalidenlaan is reeds duidelijk zichtbaar. Het roodpaarse kleur ten zuiden van de locatie wijst op het feit dat dit gebied deel uitmaakt van de enclaves van de heerlijkheid Sint-Donaas.

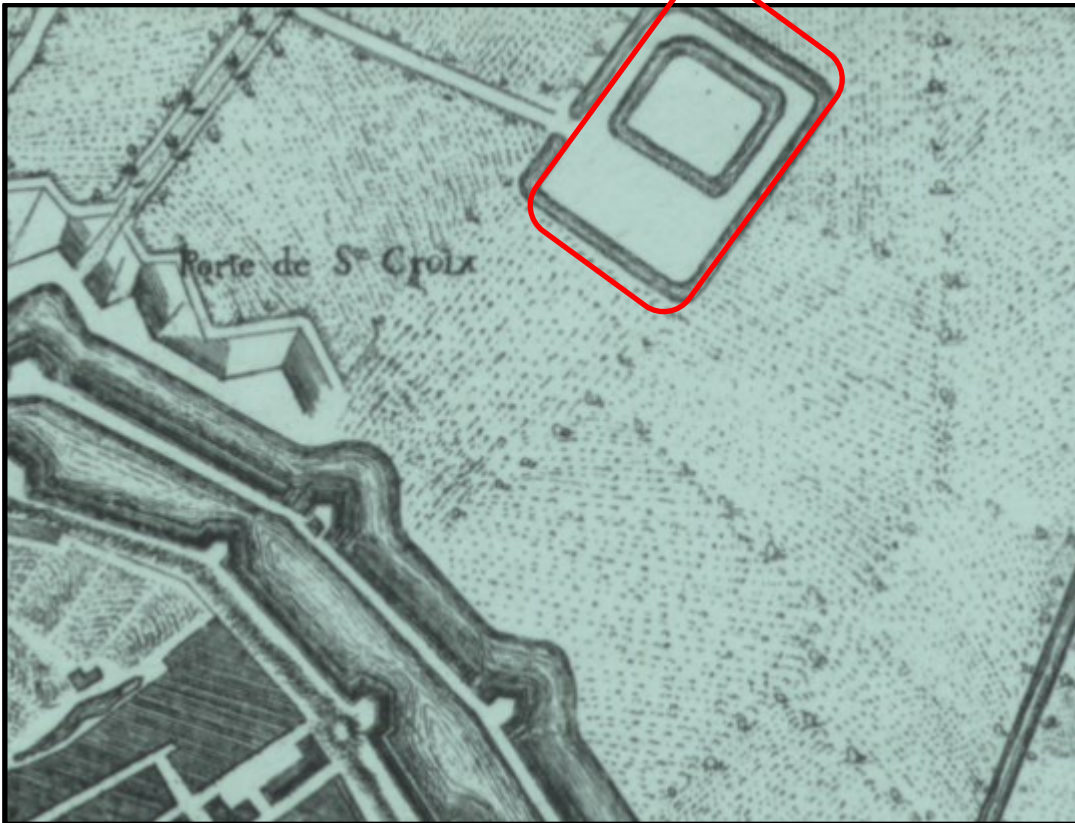

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

Op de Ferrariskaart is duidelijk dat het projectgebied niet bebouwd is. De hoeve ligt op de Ferrariskaart ten noorden van de locatie. Desalniettemin is dit te wijten aan een onnauwkeurigheid op de Ferrariskaart. Wanneer de Ferrariskaart met transparantie op de Atlas der Buurtwegen geplaatst wordt, is duidelijk dat ook de locatie van de Maalse Steenweg afwijkt. (figuur 9) Overigens wijzen huidige restanten erop dat de hoeve binnen het projectgebied moet gesitueerd worden. De boerderij (Invalidenlaan 27), een stuk gracht van de omwalling haaks op de Invalidenlaan, resten van een boomgaard en enkele weilanden afgezoomd met knotwilgen herinneren immers nog aan het leengoed. Ook de verhouding van de huidige wegenafstanden is een indicator dat de Ferrariskaart hier onnauwkeurig is. De locatie situeert zich ten oosten van het historische stadscentrum van Brugge. Ten noorden van de locatie loopt een weg die vertrekt vanuit het stadscentrum van Brugge. Deze weg wordt aangeduid met de benaming Chaussée de Bruges à Maldegem. De weg ontstaat uit het plaveien en rechte trekken van de Antwerpse Heirweg in 1769. De nieuwe baan maakt vanaf 1778 deel uit van de Rijksweg over Sijsele, Maldegem en Eeklo naar Gent. De Maalse Steenweg geeft aan de zuidkant toegang tot het landgoed Beaupré met de hoeve Ter Mote. De dubbele omwalling die ook op de kaart van Lobbrecht duidelijk was, is ook hier weergegeven. De weg van de Maalse Steenweg naar de hoeve toont reeds veel gelijkenissen met de Invalidenstraat.

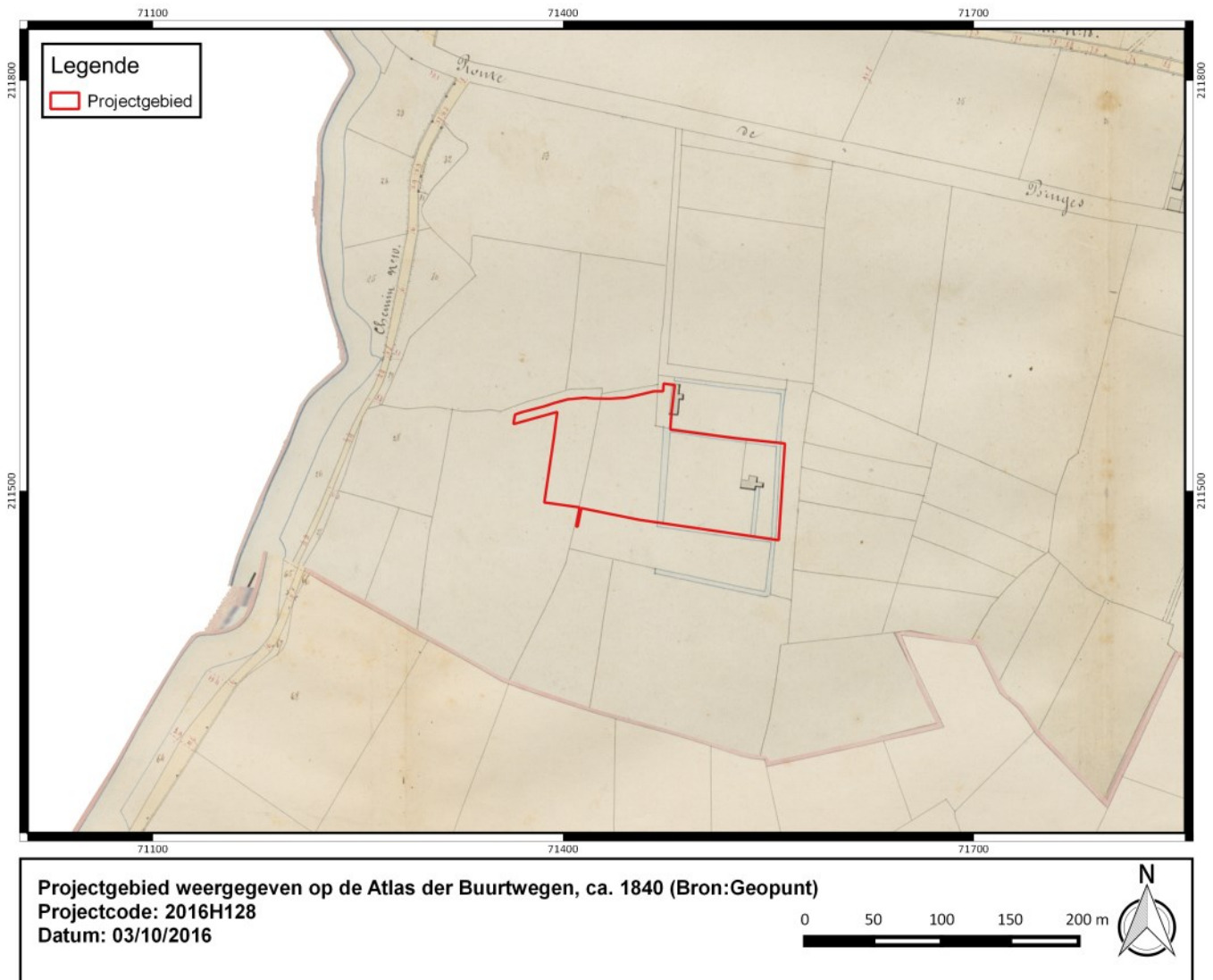

Figuur 19: Projectie van de Ferrariskaart op de Atlas der Buurtwegen ter duiding van de afwijking, het tracé van de Maalse Steenweg op de Ferrariskaart aangeduid in paars en op de Atlas der Buurtwegen in oranje. (Bron: Geopunt)

Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op de kaart van C. Janssens, 1777 (Kaartenhuis Brugge)

De omwalde hoeve en het wegtracé nemen op de kaart van Janssens een gelijke vorm aan als op de Ferrariskaart en de kaart van Lobbrecht. De dubbele omwalling is duidelijk zichtbaar.

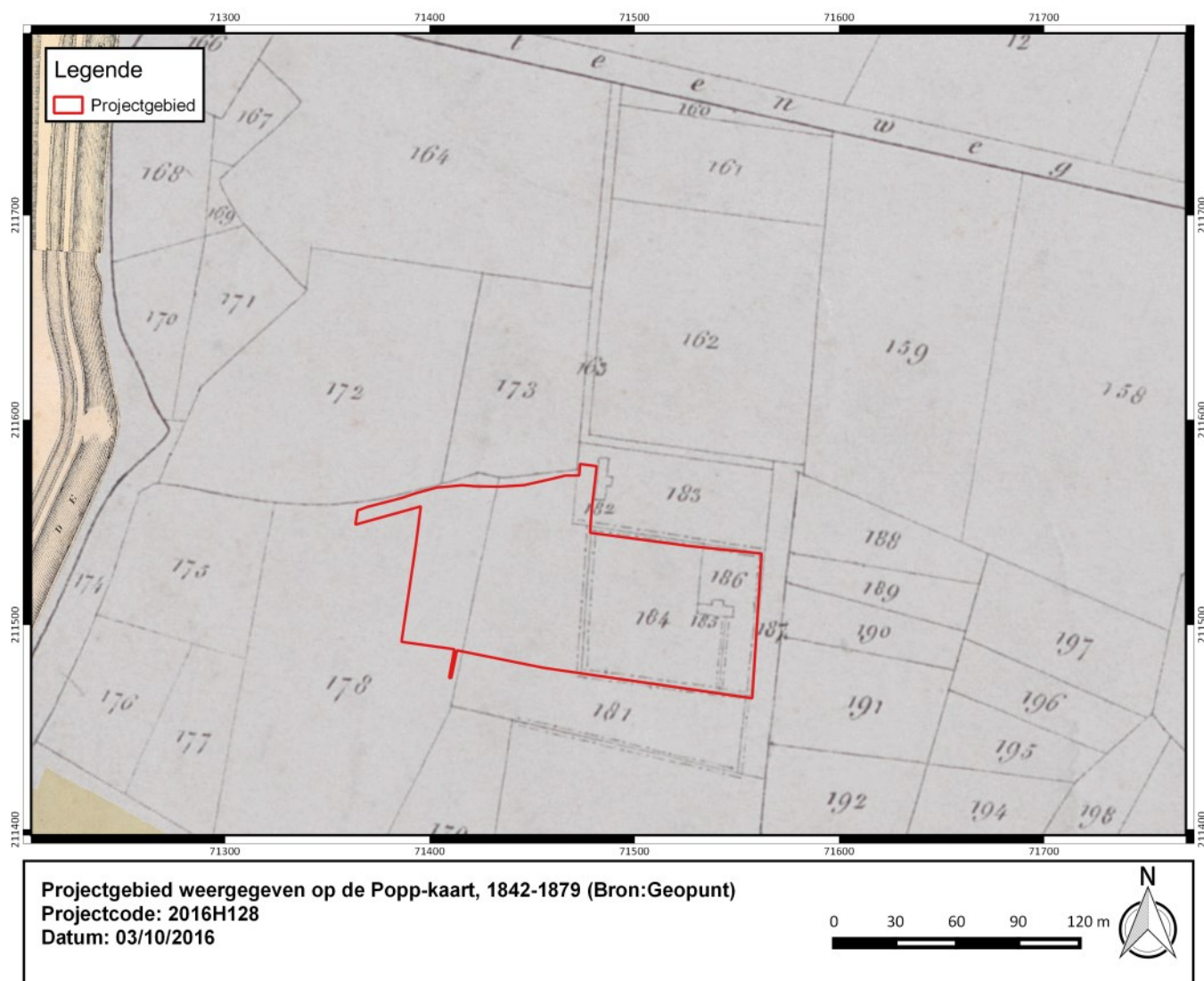

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

De hoeve Ter Mote lijkt grotendeels verdwenen op de Atlas der Buurtwegen. Waterwegen binnen het projectgebied zijn nog een indicator voor het bestaan van de hoeve. Het gaat om de waterwegen bij de dubbele omwalling. Hierdoor is de locatie van het projectgebied in verhouding tot de historische hoeve duidelijk merkbaar.

De Maalse Steenweg wordt overigens aangeduid met de benaming 'Route de Bruges à Haineau'. De weg die de Maalse Steenweg verbond met de hoeve is geëvolueerd in een weg die reeds veel gelijkenissen vertoont met de huidige Invalidenstraat. Er is een vorm van bebouwing zichtbaar in het oostelijk deel van het projectgebied. De functie van deze bebouwing is niet uit te maken.

N

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

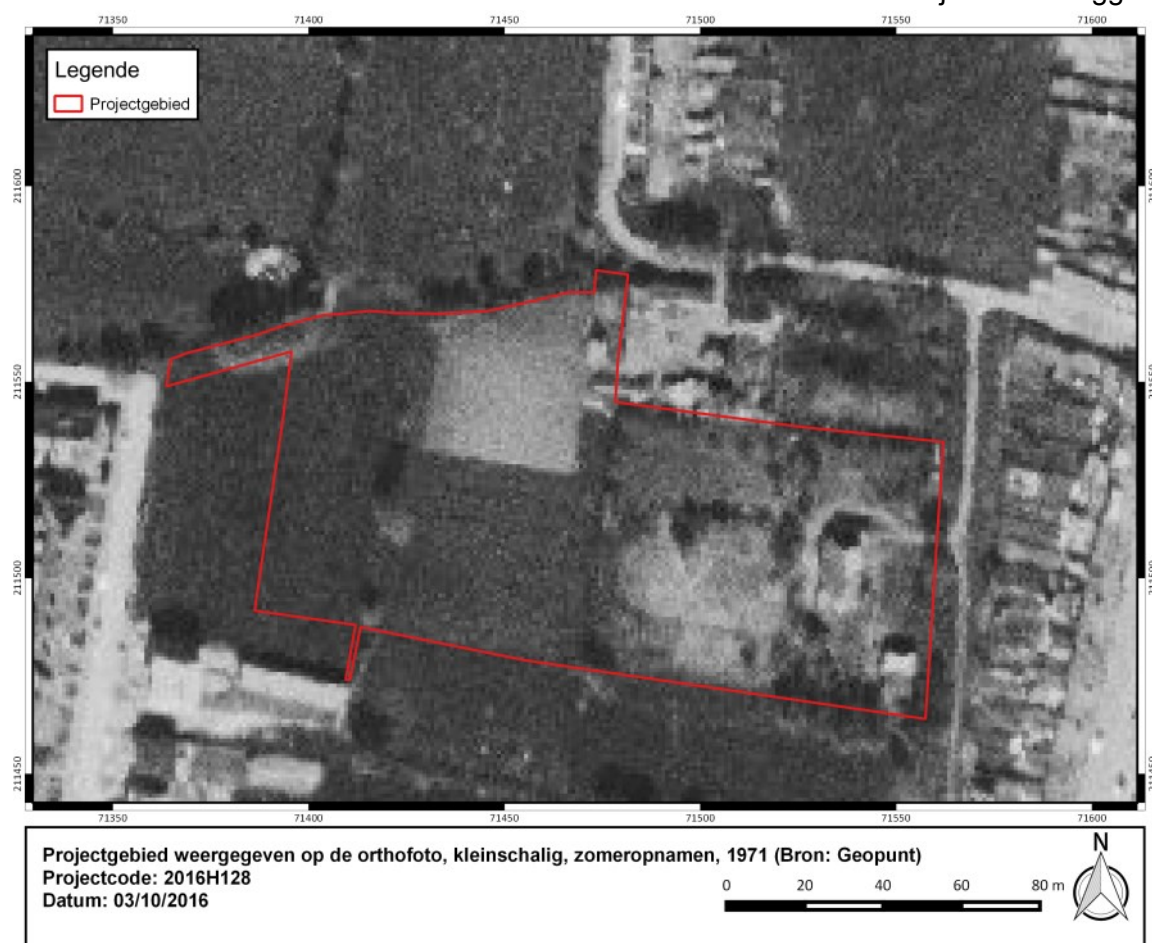
De Popp-kaart toont een gelijk beeld als de Atlas der Buurtwegen. Het tracé van de Invalidenstraat is reeds duidelijk zichtbaar. Waterwegen vormen een herinnering aan de historische hoeve. Er is een vorm van bebouwing zichtbaar in het oostelijk deel van de locatie.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Van Deventerkaart	1560	Bebouwd (omwalde hoeve)
Gerards	1562	/
Sanderus	1641	/
Jan Lobbrecht	1690	Dubbele omwalling zichtbaar
Kaart van Ferraris	1771-1777	Niet bebouwd (maar te wijten aan afwijking)
C. Janssens	1777	Sporen dubbele omwalling zichtbaar
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Beperkte bebouwing; aanwezigheid waterweg
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Beperkte bebouwing; aanwezigheid waterweg

1.2.2.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

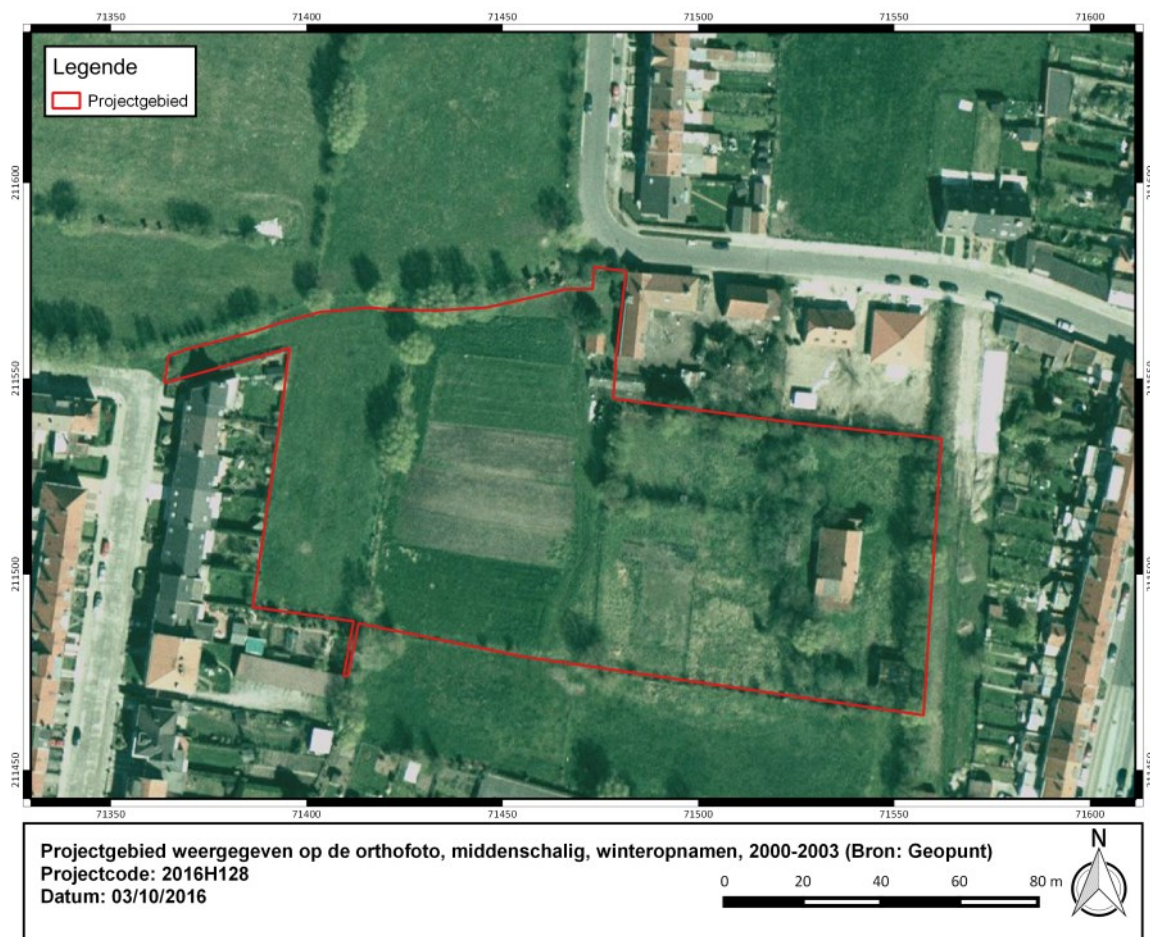
Er is veel continuïteit in het bodemgebruik tussen de orthofoto uit 1971 en deze van 2000-2003. Het onderzoeksterrein bestaat gedurende deze tijdspanne voornamelijk uit grasland en bomen. Er is een rechthoekige bouwstructuur zichtbaar in het oostelijk deel van de locatie. Op de orthofoto 2008-2011 is het gebouw allicht verdwenen, al is dit niet met zekerheid te zeggen. Mogelijk verstoren de bomen het zicht. Op de orthofoto van 2012 is duidelijk te zien dat de bebouwing in het oostelijk deel van de locatie niet langer aanwezig is. Tevens toont de orthofoto van 2012 dat er een weg wordt aangelegd binnen het projectgebied. De orthofoto uit 2013 toont een momentopname van de bouwwerken binnen het onderzoeksterrein. Op de orthofoto uit 2015 is duidelijk te zien dat het terrein een bouwkundige evolutie heeft ondergaan sedert de orthofoto uit 2011. De bebouwing, die uit woningen bestaat, situeert zich in het oosten en het noorden van de locatie. In het zuiden en het westen zijn er braakliggende gronden.

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

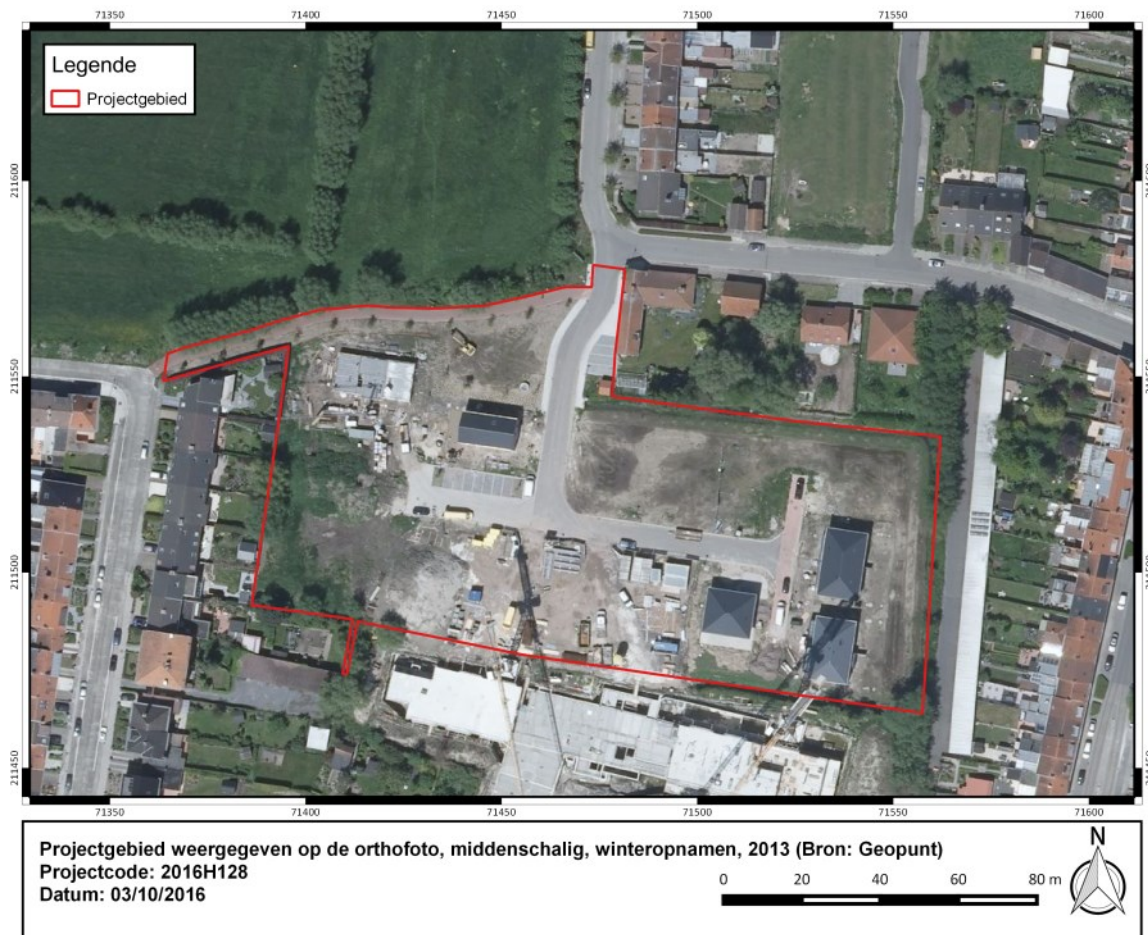
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

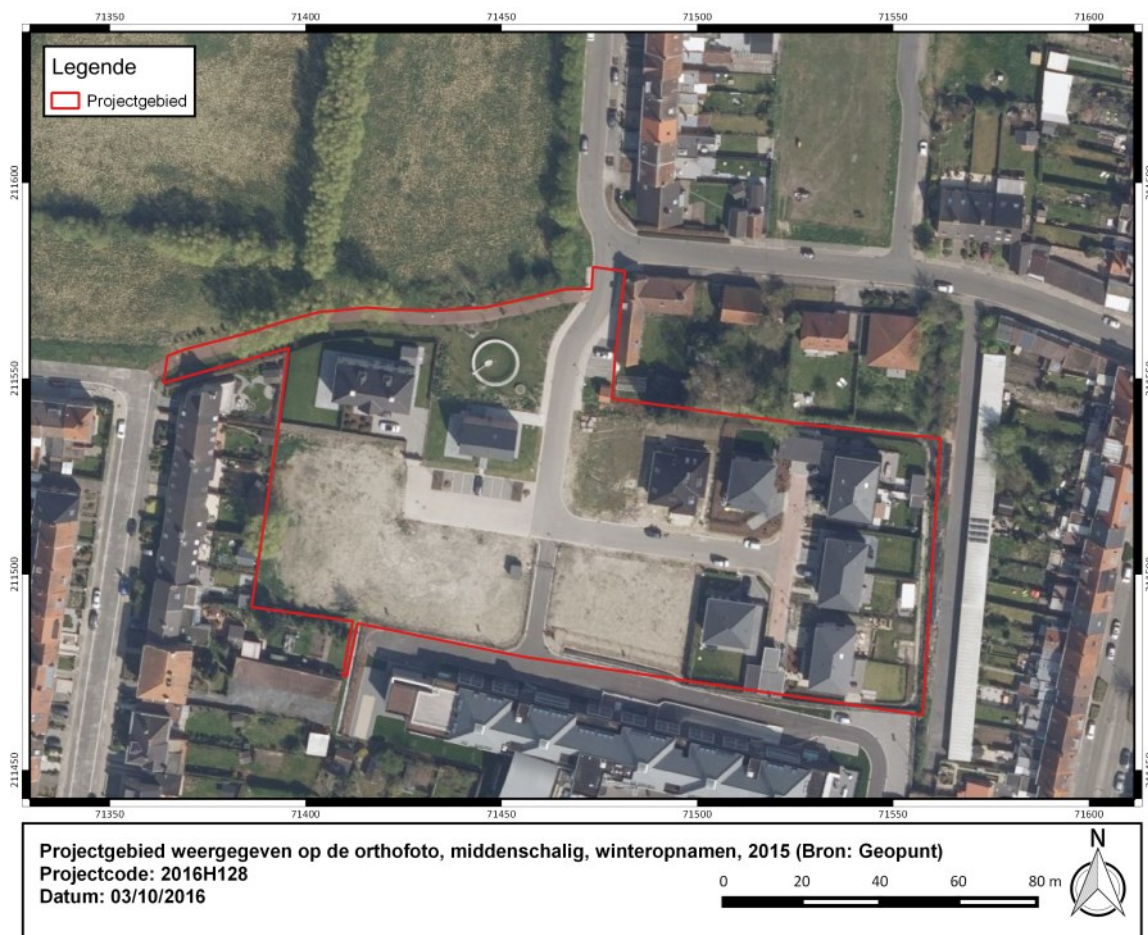
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2012 (Bron: Geopunt)

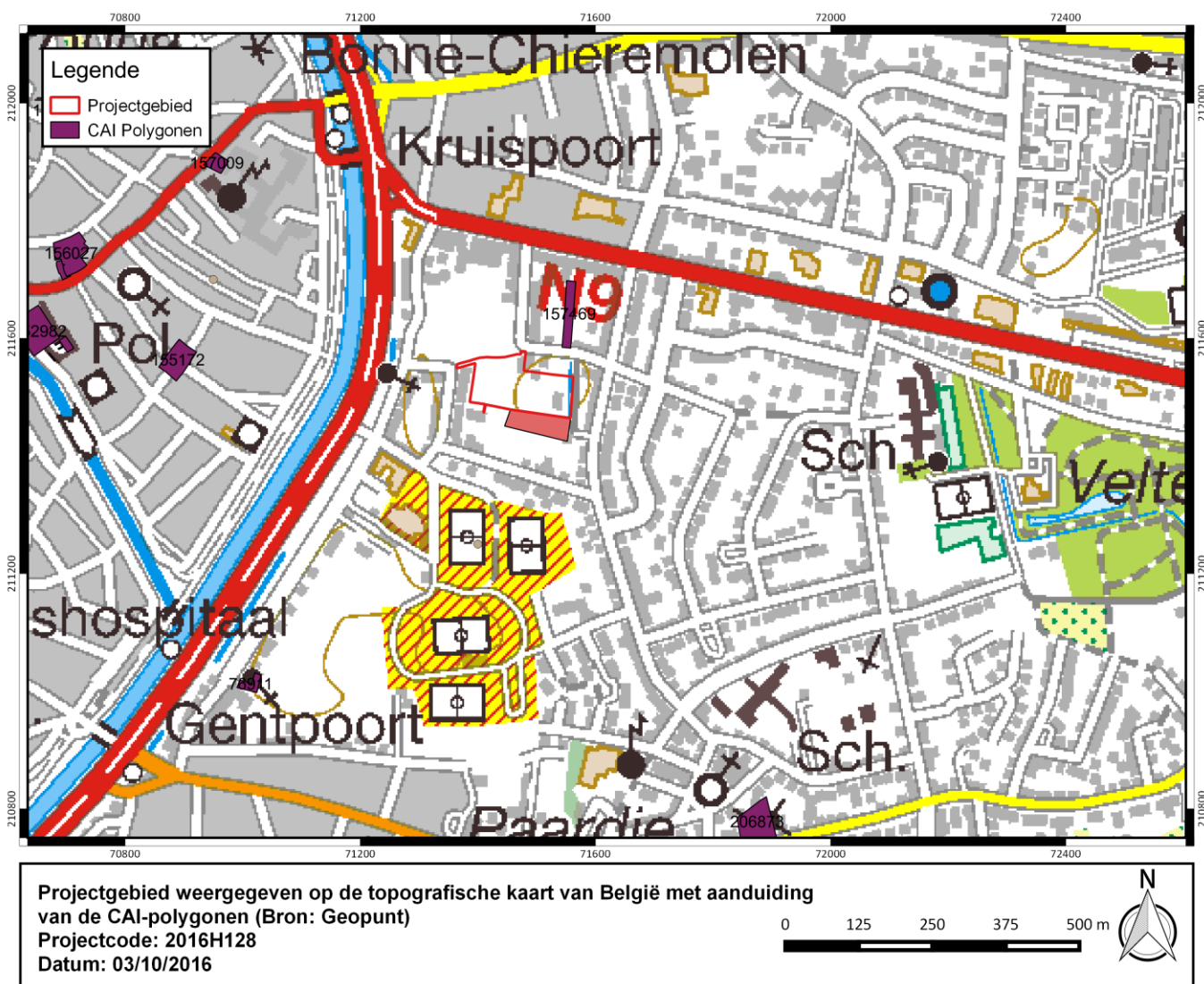
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2013 (Bron: Geopunt)

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

1.2.2.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 30: overzicht van de CAI op de topografische kaart (bron: Geopunt).

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
157469	Controle van werken (2008: Redactie specialisten: Raakvlak) NK: tot op 15 meter. - Onbepaalde grondsporen : Lijnelementen van 2 grachten parallel aan de Invalidenstraat met haaks erop een smallere gracht. Bron: Redactie specialisten: Raakvlak, 2008
206873	Onbepaald historisch onderzoek, ook terreinbezoek maar vooral historische kaarten. NK: 15 meter - Nieuwe Tijd, een laatmiddeleeuwse voorloper is niet uitgesloten: Alleenstaande site met walgracht 'Hof van Zevekote'. Het uitzicht van de walgrachten op historische kaarten wijzen op een tweedeling met een opper- en neerhof. Gedurende de 19 ^{de} en de 20 ^{ste} eeuw zijn de walgrachten verdwenen, de loop hiervan is nog gedeeltelijk te herkennen via de Sint-

CAI nummer	Omschrijving
	Kristoffelstraat. Bron: Soers, K. 1987: Assebroek. Archeologische Inventaris Vlaanderen IX, Gent. CK: Soers: 1987b
76911	Archeologisch Onderzoek (Bieke Hillewaert, 2005) NK: 15 meter. - Late middeleeuwen: datering op basis van baksteenformaat en scherven tussen de fundering. Alleenstaand gebouw met plattegrond. Deel van de fundering van een groot gebouw, bestaande uit rechte lijnige concentratie baksteenfragmenten. - Late middeleeuwen: Alleenstaande site met walgracht. - Middeleeuwen: onbepaalde bewoningssporen. Bron: De Gryse, J. en Hillewaert, B. 2005: Verslag van de archeologische opgraving in de Blekerijstraat – Nijverheidsstraat (Alteby) in Brugge (Raakvlak, Dossiernr. 05/97)
155172	Controle van werken. NK: 250 meter. - Grondstofwinning, zandontginning, zandwinningsputten paalgaten. - Nieuwste Tijd, 19de eeuw: Alleenstaande afvalput, een overwelfde bakstenen beerput - Onbepaalde datering: Losse vondst van een lederen veldfles Bron: Hillewaert, B. 1993: Stadsarcheologisch onderzoek te Brugge (W-VI.), Archaeologia Mediaevalis 16.1., 58-61.
156027	Mechanische prospectie (20.06.2008) / Archeologische opgraving. NK: 15 meter. - Late middeleeuwen: Alleenstaande bakstenen afvalput/beerput aan de kant van het Verbrand Nieuwland. - Late middeleeuwen: losse vondst van een donkere zandige laag met vondsten uit de 13de eeuw, structuren uit baksteen (zoals een vloertje en funderingen in baksteenformaat) - Late middeleeuwen: losse vondst van een meer humeuze tot mestachtige laag die vondsten uit de 13de eeuw bevat. In de vulling onder andere goed geconserveerd organisch materiaal: leder, textiel en manden. - Onbepaalde datering: losse vondst van bouw materiaal. Bron: Huyghe, J. & Van Besien, E.. 2011: Brugge: Langestraat 39-47 – Verbrand Nieuwland 10, onuitgegeven rapport.
157009	Onbepaalde gebeurtenis, NK: 250 meter. - Onbepaalde datering: Kuil met slachtafval. Bron: Van Doorselaer, A. 1982: Brugge Archeologie 1982.2, 114.
152982	Archeologische opgraving (1993). NK: 15 meter. 'Dominicanenklooster' - Late middeleeuwen: Begraving – bij de fundering van de westgevel van de kerk: 11-tal geheel of gedeeltelijk bewaarde bakstenen grafkelder (sommige met grafschilderingen), te dateren tussen de 14de en de 17d-18de eeuw. - Late middeleeuwen: Kerk – driebeukige bakstenen kerk uit het einde van de 13de eeuw en 12de eeuw materiaal, doksaal (17de eeuw), tweede kerkgebouw: restanten van de bakstenen kerk dateren uit het einde van de 13de eeuw. Eerste kerkgebouw: fundering van een oost-west georiënteerde tweebeukige kerk.
GEBEURTENIS	Speelpleinlaan 44, prospectie met ingreep in de bodem, Dossiernr 2006/179, Hillewaert, 2006.

1.2.2.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.o.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

Het projectgebied valt net buiten de bufferzone van het 'Unesco Werelderfgoed'. Ten westen situeert zich een beschermd stads- en dorpsgezicht. Het gaat om de Brugse geplantoeneerde stadsomwalling. De Brugse stadsvesten zijn een zeer goed voorbeeld van geplantoeneerde vesten op een middeleeuwse stadsomwalling. De vesten vormen een complexe archeologische zone met sporen van funderingen, muren, wallen, enz. De grachten bieden bovendien goede bewaringscondities voor organisch stedelijk afval en eventuele sporen van belegering doorheen de tijd. Het huidige uitzicht van de stadsvesten is fasegewijs tot stand gekomen. De stadsvesten zijn gesitueerd op de tweede stadsuitbreiding uit 1297-1301 en bestonden aanvankelijk uit aarden wallen en grachten, met stadspoorten aan de belangrijkste invalswegen. Op het einde van de 14de eeuw en bij het begin van de 15de eeuw werden tussen de stadspoorten muren gebouwd. Op de wallen werden talrijke windmolens opgericht. In de 17de eeuw werd de middeleeuwse stadsversterking verder uitgebouwd. Tussen 1614 en 1626 werden in de binnenvestingsgracht bastions uitgebouwd, terwijl vanaf 1635 in de buitenvesting een tweede gordel van bastions en ravelijnen verscheen. In 1782 werd beslist om de stadswallen die toen geen strategische functie meer hadden, te ontmantelen.

Bij het begin van de 19de eeuw werden de eerste schuchtere pogingen ondernomen om de vesten in te richten als wandelweg. De druk om de stadsvesten af te graven en om te vormen tot boulevards, werd weerstaan. In 1853 werd ter hoogte van de Gentpoortvest het eerste ontwerp voor een herinrichting van

de stadsvesten tot groene wandeling goedgekeurd en uitgevoerd. Tussen 1853 en 1915 zouden nog meerdere ontwerpen en realisaties volgen. De doorzetting van het plantsoeneringsidee viel nagenoeg samen met het systematisch verwijderen van de windmolens op de stadsvesten, die door de opkomst van de stoommaaldrijen stilaan overbodig werden. Enkel ter hoogte van het Stil Ende (deel van de Smedenvest tussen de Bloedput en de Ezelpoort en de Komvest alsook ter hoogte van een deel van de Beninvest kon de ringvormige groenstructuur niet geheel standhouden. Binnen de historische ontwikkeling van de stadsvesten bleven onder meer vier stadspoorten, enkele stadsmuren, een stadsgrenssteen, twee stadstorens, vier windmolens, twee waterhuizen, een sas met waterreservoir, twee stuwen en een pompinstallatie bewaard.³

Ten westen van de locatie situeert zich tevens een eenheidsbebouwing uit 1920. Deze eenheidsbebouwing geldt als bouwkundig erfgoed-relict. Ten oosten van de locatie situeert zich een eenheidsbebouwing van vier interbellumwoningen.⁴

1.3 Conclusie en syntheseplan

Curando vzw plant de bouw van een verkaveling te Sint-Kruis, deelgemeente van Brugge. Onderwerp van deze nota is een wijzigingsaanvraag voor 7 loten. De resterende woningen zijn reeds geconstrueerd.

Het plangebied is gelegen net ten oosten van de stadsring van Brugge, in verstedelijkt gebied. Landschappelijk gezien is het projectgebied gelegen op de grens van de Kustpolders en de Zandstreek. De bodem bestaat uit matig droog tot matig nat zand.

Historisch onderzoek toont duidelijk de relatie met de stad Brugge en Sint-Kruis. Heden is de parochie volledig opgenomen binnen het stedelijk weefsel rondom Brugge.

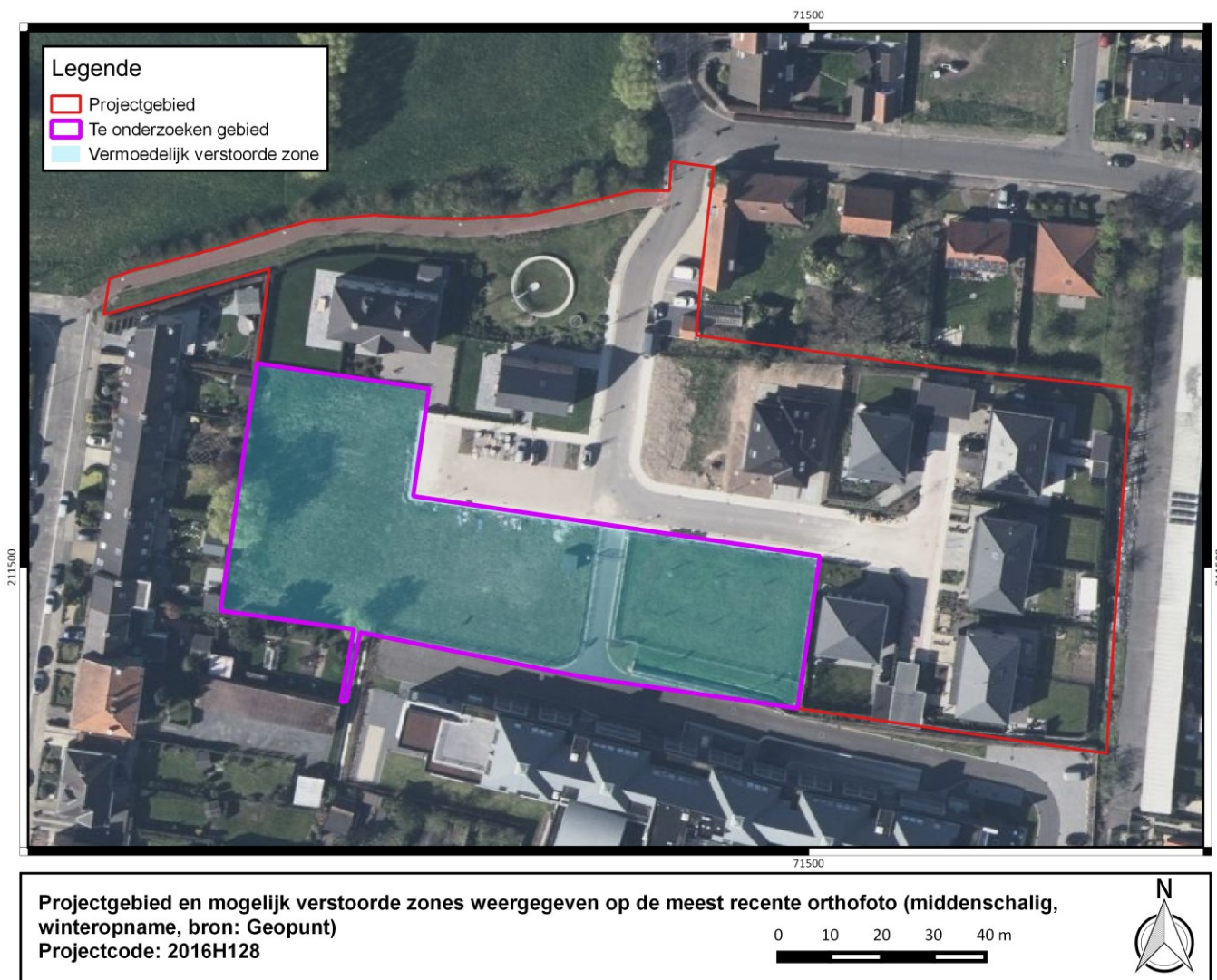
Cartografisch onderzoek bevestigt dat op of in de directe omgeving van het plangebied tijdens de post-middleeuwse periode een hoeve met walgracht gelegen was, genaamd "De Mote". Deze in tijdens de 19^e eeuw reeds verdwenen. De exacte positie van de hoeve is op basis van de historische kaarten niet te bepalen maar vermoedelijk waren de gebouwen gelegen tegen de oostelijke grens van het plangebied.

Op archeologisch vlak zijn op het terrein geen waarden gekend. Net ten noorden van het plangebied werd in 2008 een werf opgevolgd door Raakvlak. Hierbij werden een drietal greppels waargenomen waarvan de datering niet duidelijk is. Verder zijn geen relevante waarden gekend in de directe omgeving van de projectlocatie.

De studie van de verstoringshistoriek op basis van orthofoto's geeft duidelijk weer dat bij de constructie van de reeds gerealiseerde woningen en het bouwrijp maken van de relevante kavels de bodem reeds duchtig geroerd en betreden is door zwaar materiaal. Gelet op de kwetsbaarheid van zandbodems is het bodemarchief vermoedelijk reeds gedeeltelijk verstoord.

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/14144> (geraadpleegd op 03/10/2016)

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/77529> (geraadpleegd op 03/10/2016)

Figuur 32: syntheseplan.

1.3.1 Samenvatting t.a.v. gespecialiseerd publiek

Voor een wijzigingsaanvraag van een verkaveling te Sint-Kruis, Brugge, dient een archeologienota opgemaakt te worden. De totale oppervlakte van de nog te realiseren woningen bedraagt iets minder dan 4000m².

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op de rand van de kustpolders, de bodem bestaat uit zand. Historisch is Sint-Kruis onlosmakelijk verbonden met de ontwikkelingen in de stad Brugge. Cartografisch onderzoek toont aan dat in de nieuwe tijd op of in de directe omgeving van het plangebied een hoeve met walgracht aanwezig was. Deze is grotendeel verdwenen op de bronnen uit de 19^e eeuw, enkel in de oostelijke sector van het projectgebied lijkt nog een structuur afgebeeld.

De archeologische indicatoren wijzen in de richting van vol tot laatmiddeleeuwse vindplaatsen, wat niet te verwonderen valt gezien de landschappelijke ligging. Het archeologisch potentieel is laag. Het verwachtingspatroon bestaat dan ook uit, in het beste geval, laatmiddeleeuwse greppels en restanten van landbewerking. Gelet op het feit dat de terreinen reeds bouwrijp zijn gemaakt in het kader van de vorige vergunning is verder onderzoek niet aangewezen.

1.3.2 Samenvatting tav niet gespecialiseerd publiek

Voor de wijziging betreffende 7 kavels binnen een al gedeeltelijk gebouwde verkaveling moet een archeologienota opgemaakt worden.

Het terrein is gelegen te Sint-Kruis, net ten oosten van het stadcentrum van Brugge. Het projectgebied ligt op de rand van de kustpolders. Onderzoek van oude kaarten uit de 16^e en 17^e eeuw geeft aan dat op of in de nabijheid van het terrein een hoeve stond. De kaarten uit de 19^e eeuw tonen aan dat de hoeve, tegen de oostelijke grens van het projectgebied, reeds grotendeels verdwenen is.

Archeologisch onderzoek in de buurt betreft enkel vol- tot laatmiddeleeuwse vindplaatsen. Meer dan enkele laat- tot postmiddeleeuwse greppels moeten op het terrein niet verwacht worden. Gelet op het feit dat de terreinen al bouwrijp zijn gemaakt is verder onderzoek weinig zinvol.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.